

Karlstad Business School
Handelshögskolan vid Karlstads universitet

Sebastian Fjellner & Lamees George

Barnets bästa

Tillämpning inom Kriminalvården och
socialtjänsten

The best interest of the child

Application in the Swedish Prison and Probation Service and Social
Services

Rättsvetenskap
C-uppsats

Termin: VT 2017
Handledare: Håkan Gustavsson

Förord

Med spänning och med förväntan på vad framtiden har att erbjuda, är nu C-uppsatsen färdigskriven. Vi vill för det första tacka varandra för ett väl utfört arbete. Utan våra konstruktiva samtal och djupa diskussioner, hade denna uppsats ej varit möjlig att författa. Tack!

För det andra, vill vi rikta ett stort tack till vår handledare professor Håkan Gustafsson, för sitt engagemang och visade intresse för den i uppsatsen behandlade frågan. Tack!

För det tredje, vill vi tacka Johanna på Kriminalvårdens huvudkontor, som lagt ned ett enormt arbete i att söka information och beslut till oss, som sedan legat till grund för uppsatsens framställning. Tack!

För det fjärde, vill vi till sist tacka för tiden vid Karlstads universitet, och för all den kunskap vi fått ta del av. Ett stort tack till alla föreläsare vi träffat under vår studietid, som tillsammans gjort dessa tre år till fantastiska. Tack!

Kunskap är ingenting värd utan förmågan att kunna använda den.

Karlstad den 1 juni 2017

Sebastian Fjellner

Lamees George

Sammanfattning

Barnets bästa är ett begrepp som funnits inom den svenska rättstillämpningen under lång tid. Beroende på sitt sammanhang kan det ses såväl som en princip, som det kan ses som en regel. Detta får till följd att innebörden av *barnets bästa* kan skifta och resultatet av tillämpningen kan skilja sig åt. De mest grundläggande aspekterna att ta hänsyn till inom barnets bästa är bland annat barnets rätt till en trygg miljö, en god fostran samt en trygg anknytning till en person i barnets närhet.

En förälder har i enlighet med 2 kap. 5 § FäL, en möjlighet att medges rätt att ha sitt spädbarn hos sig under tiden denne verkställer sitt straff. Möjligheten är förenad med vissa krav, samtidigt som placeringen ska vara i förenlighet med *barnets bästa*. Dessa krav framgår dels av nationell rätt, samtidigt som den nationella rätten har att förhålla sig till internationell rätt i form av barnkonventionen.

Syftet med denna uppsats är att undersöka den rättsliga processen gällande en bedömning av barnets bästa. Detta innefattar en granskning av ställningstaganden som görs av Kriminalvården och socialtjänsten i varje enskilt fall, för att därigenom bedöma huruvida barnets bästa tillvaratas i sin helhet i och med en placering i fängelse tillsammans med en förälder.

Av det resultat som presenteras, framgår det att myndigheterna brister i att redogöra för vissa aspekter kopplade till barnets bästa utifrån 2 kap. 5 § FäL. Detta föranleder att barnets bästa inte tillvaratas i enlighet med vad som i barnkonventionen stadgas.

Förkortningslista

Art.	Artikel
A. st.	Anfört stycke
Barnkonventionen	FN:s konvention om barnets rättigheter
BBIC	Barnets behov i centrum
BrB	Brottsbalken (SFS 1962:700)
BRÅ	Brottsförebyggande rådet
Dnr	Diarienummer
FARK	Kriminalvårdens föreskrifter allmänna råd om fängelse, (KVFS 2011:1)
FB	Föräldrabalk (SFS 1949:381)
FN	Förenta Nationen
FäL	Fängelselag (SFS 2010:610)
FäF	Fängelseförordning (SFS 2010:2010)
HD	Högsta domstolen
HäL	Häkteslag (SFS 2010:611)
HäF	Häktesförordning (SFS 2010:2011)
JO	Justitieombudsmannen
KVFS	Kriminalvårdens författningssamling
KVR	Kriminalvårdsregistret
Opcat	FN:s konvention mot tortyr och annan omänsklig behandling
Prop.	Proposition
SFS	Svensk författningssamling
SoL	Socialtjänstlag (SFS 2001:453)
SOSF	Socialstyrelsens författningssamling
SOU	Statens offentliga utredningar
SvJT	Svensk Juristtidning
SÖ	Särskild överenskommelse

Innehållsförteckning

1 Inledning	1
1.1 Bakgrund	1
1.2 Syfte.....	1
1.3 Frågeställningar	2
1.4 Disposition.....	2
1.5 Metod och material.....	2
1.6 Avgränsningar	4
2 Barnets bästa	5
2.1 Nationell rätt.....	5
2.2 Internationell rätt	7
2.3 Tillämpningen av barnets bästa inom socialtjänsten.....	10
2.3.1 Barnets bästa ur ett psykologiskt perspektiv	10
2.3.2 BBIC	12
2.3.2.1 Barnets behov	13
2.3.2.2 Förälderns förmåga	15
2.3.2.3 Familj och miljö	17
2.4 Tillämpning av barnets bästa inom Kriminalvården	18
2.4.1 Frihetsberövade kvinnor med barn i fängelse.....	19
3 Analys	26
3.1 Analys av barnets bästa utifrån psykosociala perspektiv	26
3.2 Analys av beslut rörande barnets bästa i anstalt	28
3.2.1 Yttranden från socialtjänsten	28
3.2.2 Yttranden från kriminalvården.....	30
3.3 Analys av beslut rörande barnets bästa i häkte	31
3.3.1 Yttrande från socialtjänsten	31
3.3.2 Yttranden från Kriminalvården.....	32
4 Konklusioner och avslutande kommentarer	35
4.1 De lege ferenda	36
Källförteckning	38
Bilaga 1, del 1 Spädbarn i fängelse	42
Bilaga 1, del 2 Spädbarn i fängelse	43
Bilaga 2 Spädbarn i häkte	44
Bilaga 3 Spädbarnets säkerhet	45
Bilaga 4 En god anknytningsperson	46
Bilaga 5 Orosanmälan till socialtjänsten	47
Bilaga 6, del 1 Standardiserade mallar	48
Bilaga 6, del 2 Standardiserade mallar	49
Bilaga 7 Redogörelse för barnets bästa	50

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Inom sammanhanget för barnets bästa har FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) en central roll, då den är ratificerad i Sverige och därmed bindande. Barnkonventionen är en socialt mycket starkt given rättighet till minderåriga, som genom konventionen ska ha en större möjlighet att få komma till tals. Barnets bästa är något som alltid ska beaktas när det är fråga om beslut som har och kan komma att ha inverkan på ett barn.

Idag finns en möjlighet för en förälder att, jämte 2 kap. 5 § fängelselag (SFS 2010:610) (FäL), medges ha sitt spädbarn hos sig på anstalt när denne verkställer sitt straff. En förälder som sitter häktad har även samma möjlighet att medges ha sitt spädbarn hos sig, om det är förenligt med barnets bästa och detta med stöd i 2 kap. 4 § häkteslag (SFS 2010:611) (HäL). Ett beslut om placering av spädbarnet fordrar att det sker i enlighet med barnets bästa och per år medges cirka 20 föräldrar rätt att ha sitt spädbarn hos sig i anstalten.¹ För att ett spädbarn ska medges placering i anstalt eller häkte, krävs det att Kriminalvården samråder med socialtjänsten, som är det utredande organet, i den aktuella kommunen.

När ett spädbarn medges placering tillsammans med sin förälder i fängelse är det flertalet riskfaktorer som barnet i fråga kan komma att utsättas för. Det kan handla om upplevda incidenter som kan komma att avspegla sig i beteendemönster först i vuxet tillstånd. Det kan också innebära en risk att växa upp i otrygga förhållanden, där barnets såväl fysiska som psykiska behov underprioriteras. Detta faktum kan komma i direkt motsättning till föreskrivna krav inom ramen för barnets bästa. Med andra ord kan det alltså finnas ett problem med själva placeringen av barnet, särskilt med beaktande av miljön barnet vistas i samt de risker barnet kan komma att utsättas för bland kriminella. Ansvariga funktionärer, Kriminalvården och socialtjänsten, kan i det avseendet riskera att inte förmå utföra en komplett redogörelse för huruvida placering av barnet i fängelse är förenlig med barnets bästa. I sin tur kan det föranleda en risk för att barnets bästa åsidosätts, för att istället andra intressen ska tillgodoses. Ett förtydligande exempel är att det kan vara problematiskt att rättfärdiga en placering av spädbarn i fängelse utifrån trygghetsaspekten, detta då barnets rätt till trygghet är ett så pass centralt element inom *barnets bästa*, att myndigheterna kan komma att låta bli att redogöra för den aspekten. Om det visar sig så vara fallet, är regleringen i 2 kap. 5 § FäL tillräckligt genomtänkt och förenlig med barnkonventionen?

1.2 Syfte

Syftet med denna uppsats är att analysera hur den rättsliga bedömningen med barnets bästa som utgångspunkt ser ut och vilka ställningstaganden Kriminalvården och socialtjänsten tar hänsyn till, vid en placering av spädbarn tillsammans med förälder i fängelse. Med beaktande av detta syfte ska dels barnets bästa och dess grundläggande beståndsdelar definieras, dels klargöra huruvida barnets bästa beaktas i sin helhet av Kriminalvården och socialtjänsten.

---

¹ Divinyi, S., *Barnen i de svenska fängelserna*, Göteborgs-Posten, 2016-09-01, <http://www.gp.se/nyheter/sverige/barnen-i-de-svenska-f%C3%A4ngelserna-1.3746256>.

1.3 Frågeställningar

Föremål för diskussion i uppsatsen är således att undersöka följande frågeställningar:

- Vilka lagar och regler avseende barnets bästa har Kriminalvården och socialtjänsten att ta ställning till, när placering av spädbarn i fängelse ligger för handen?
- Hur utvecklas barn de första levnadsåren och vilka faktorer är avgörande för en för barnet positiv utveckling?
- Beaktar myndigheterna barnets bästa i sin helhet i händelse av placering av spädbarn i fängelse eller bortser myndigheterna från vissa krav inom ramen för barnets bästa?

1.4 Disposition

Uppsatsen är disponerad enligt följande. En teoretisk bakgrund av de gällande bestämmelserna kring *barnets bästa* inleder kapitel 2, där såväl lagstiftning och socialtjänstens arbetsmetod gällande bedömningen av barnets bästa framgår. Bedömningen kring barnets bästa har en stark koppling till psykologiska aspekter, varför det i samma kapitel redogörs för barnets utvecklingsförmåga samt de behov ett barn har. I samma kapitel framgår även en redogörelse för hur fängelsemiljön och boendeförhållandena ser ut samt hur frihetberövade kvinnor mår. Möjligheten till att få en djupare inblick i den rättsliga tillämpningen föranleder den mer analyserande och konkretiserande delen i kapitel 3 att se till hur den praktiska tillämpning effektivteras och vilka påföljderna kan komma att bli. Detta följs av en konkluderande del i kapitel 4, där slutsatser från kapitel 3 binds samman till en samlad helhetsbedömning. Av detta har förslag till kommande lagstiftning, rätten ur ett *de lege ferenda-perspektiv*, kunnat utrönas i samma kapitel och är därmed den del som avslutar denna uppsats.

1.5 Metod och material

Uppsatsen bygger framförallt på den rättsdogmatiska metoden, då utgångspunkten ligger i att analysera bestämmelsen i 2 kap. 5 § FäL. Den rättsdogmatiska metoden har till syfte att rekonstruera rätten,² för att på så vis översätta ett rättsligt problem med hjälp av att tillämpa en rättsregel på det. Metoden åsyftar att tillämpa de inom juridiken allmänt accepterade rättskällorna, vilket sker utifrån en hierarkiskt ordnad följd. Till att börja med är det lagstiftning, följt av förarbeten, praxis samt doktrin och myndighetsutlåtanden.³ Detta sker genom vad som kan sägas utgöra tolkning och systematisering av de nämnda källorna.⁴

Beträffande placering av spädbarn i fängelse, råder det en brist på praxis. HD har framhållit att det ligger en stor svårighet i att bilda prejudikat inom området för barnets bästa.⁵ Kriminalvården är en dold myndighet,⁶ och för att kunna redogöra för hur bedömningen beträffande barnets bästa görs i praktiken, har nio myndighetsutlåtanden, inkluderat ett

---

² Jareborg, N., *Rättsdogmatik som vetenskap*, SvJT 2004, s. 4.

³ Kleineman, J., Rättsdogmatisk metod, i Korling, F., Zamboni, M. (red.), *Juridisk metodlära*, s. 21.

⁴ Sandgren, C., *Vad är rättsvetenskap?* s. 118.

⁵ Saldeen, Å., *Barn- och föräldrarätt*, s. 70.

⁶ Den myndighetsutövning Kriminalvården företar sig, är i förhållande till andra förvaltningsmyndigheter dold i den bemärkelsen att det allmänna inte i samma utsträckning har möjlighet till insyn i verksamhetens funktion. Intagna kan enbart besökas på vissa tider exempelvis, samtidigt som besök är förenade med vissa restriktioner.

informationsblad, beträffande Kriminalvårdens åtaganden vid placering av spädbarn i anstalt och häkte använts. De övriga åtta utgör beslut där en förälder medgetts rätt att ha sitt spädbarn hos sig under verkställighetstiden i anstalt eller häkte. För att bedöma de boendeförhållanden som råder i landets anstalter, har fyra inspektions-protokoll från JO kommit att vara vägledande i uppsatsen. De utförda JO-inspektionerna utgör rättsgrundsatser som *får* följas, enligt den rättskällelära Peczenik förespråkar.⁷ Då JO har i uppdrag av FN att tillvarata frihetsberövades rättigheter,⁸ får dessa rekommendationer däremot anses väga tyngre snarare än i sammanhanget ”vanliga” rekommendationer som en myndighet kan välja att bortse ifrån. Detta beror på den auktoritet som JO har i det avseende, att Kriminalvårdens verksamhet ska vara förenlig med Opcat-verksamheten, ett uppdrag givet från FN till JO.⁹ Rekommendationerna tillerkänns således i sammanhanget större betydelse än vad Peczeniks indelning påvisar.¹⁰ Av den anledningen går det också stödja slutsatsen med hjälp av protokollen. Myndighetsutlåtanden i form av yttranden från socialtjänsten och beslut från Kriminalvården, kategoriseras även de så som källor som *får* följas.¹¹ Sådana beslut som inte är av prejudicerande värde anses inte ha auktoritet i sammanhanget.¹² Det finns dock varken vägledande fall och heller inga närmare beskrivningar av de uppställda rekvisiten i förarbeten till 2 kap. 5 § FäL. Därmed utgör Kriminalvårdens och socialtjänstens utlåtanden en central utgångspunkt för att kunna bedöma vad som beaktas inom ramen för barnets bästa. De skäl som talar emot myndighetsutlåtanden som en auktoritär källa, i och med indelning i kategorin *får*, kan i detta fall anses stärkt då det vid en bedömning kring barnets bästa finns utrymme för skönsmässiga bedömningar.¹³

En ändamålsbaserad tolkning kan beträffande barnkonventionens ratificerande aktualiseras. Barnet och dess intressen ska enligt barnkonventionen sättas i främsta rummet när det gäller beslut som rör dem. Detta är något som även är stadgat i svensk lag, exempelvis genom 6 kap. 2 a § FB. Frågan som här till uppstår är hur bestämmelsernas innebörd ska tolkas. Om förvaltningsmyndigheterna uppfyller de lagar och regler som Sverige har att förhålla sig till genom tillämpning av 2 kap. 5 § FäL - hur ser den praktiska tillämpningen ut? Genom att enbart se barnets bästa så som ett begrepp kan det inte sägas vara tillräckligt för att kunna fatta ett korrekt beslut. Barnets bästa är ett erkänt begrepp och sedan 1990 är utgångspunkten i det svenska socialförsörjningssystemet att förstärka barnets självständighet samtidigt som behovsaspekter kvarstår.¹⁴ Av denna anledning lämnas det vid tillämpning av barnets bästa utrymme för skönsmässiga bedömningar i det enskilda fallet. Den rättsdogmatiska metoden blir i sammanhanget allt för snäv för att kunna besvara de uppställda frågeställningarna. Samhällsvetenskapen kan i detta sammanhang tillföra värdefulla perspektiv, då

---

⁷ Peczenik, A., *Vad är rätt? Om demokrati, rättssäkerhet, etik, och juridisk argumentation*, s. 215.

⁸ JO, <https://www.jo.se/Opcat/Om-Opcat-enheten/>.

⁹ Peczenik, A., *Vad är rätt? Om demokrati, rättssäkerhet, etik, och juridisk argumentation*, s. 219 f.

¹⁰ Peczenik, A., *Vad är rätt? Om demokrati, rättssäkerhet, etik, och juridisk argumentation*, s. 208.

¹¹ Peczenik, A., *Vad är rätt? Om demokrati, rättssäkerhet, etik, och juridisk argumentation*, s. 215 f.

¹² A. st.

¹³ Peczenik, A., *Vad är rätt? Om demokrati, rättssäkerhet, etik, och juridisk argumentation*, s. 219 f.

¹⁴ Sandin, B., Halldén, G., Valfärdsstatens omvandling och en ny barndom, i Sandin, B., Halldén, G. (red.), *Barnets bästa – En antologi om barndomens innebörder och välfärdens organisering*, s. 19.

samhällsvetenskapen istället ser till de orsaker och konsekvenser en viss bestämmelse har.¹⁵ Med andra ord inriktar sig samhällsvetenskapen på kunskapen om rätten som sådan.¹⁶ Uppsatsen har en stark koppling till det sociala samhällslivet och därför används även den rättssociologiska metoden. Metoden har till syfte att konkludera hur gällande rätt påverkar samhället, samtidigt som en redogörelse ska föras kring hur normer och värderingar inverkar på lagstiftningen och dess process.¹⁷ Rättssociologin får i sammanhanget anses vara en väl motiverad metod för att besvara frågan angående tillämpningen av barnets bästa. Rätten som finns uppställd i lagstiftningen, såväl nationell som internationell, lämnar nämligen utrymme för tolkning och anpassning i det enskilda fallet.¹⁸ Det är av denna anledning viktigt att se och tolka rätten ur dennes funktion. Samspelet mellan moraliska värden, som i sig inte finns att tillgå genom den rättsdogmatiska metoden, och lagstiftningens stiftade bestämmelser, kräver en vidare tolkning och det är i detta avseende den rättssociologiska metoden finner tillämpning.¹⁹

1.6 Avgränsningar

Då barnets utveckling är ett stort område berör uppsatsen enbart de för spørsmålet aktuella områdena beträffande anknytningsförmåga och psykosociala behov. Bedömningen för hur barnets bästa tillvaratas i fängelsemiljö baserar sig endast på spädbarn, i enlighet med bestämmelsen i 2 kap. 5 § FäL, och anstalter inom Sveriges gränser. I syfte att jämföra rätten att medges placering av spädbarn i anstalt med sin förälder, har dock Norge och dess förhållningssätt nämnts under avsnitt 4.1 *De lege ferenda*. Barnets bästa så som begrepp ska enbart belysas vad det gäller tillämpning inom Kriminalvården samt socialtjänsten.

Bedömningsgrunderna för vad som är att anse som barnets bästa är desamma vad gäller placering av spädbarn tillsammans med förälder i anstalt respektive häkte. Uppsatsen fokuserar däremot på spädbarn placerade i anstalt, därför sker enbart en översiktlig redogörelse för vad som gäller i de fall en häktad förälder vill ha sitt spädbarn hos sig.

---

¹⁵ Hydén, H., Rättssociologi: om att undersöka relationen mellan rätt och samhälle, i Korling, F., Zamboni, M. (red.) *Juridisk metodlära*, s. 207.

¹⁶ Sandgren, C., *Vad är rättsvetenskap?* s. 118.

¹⁷ Hydén, H., Rättssociologi: om att undersöka relationen mellan rätt och samhälle, i Korling, F., Zamboni, M. (red.) *Juridisk metodlära*, s. 207 f.

¹⁸ Hydén, H., Rättssociologi: om att undersöka relationen mellan rätt och samhälle, i Korling, F., Zamboni, M. (red.), *Juridisk metodlära*, s. 215.

¹⁹ Hydén, H., Rättssociologi: om att undersöka relationen mellan rätt och samhälle, i Korling, F., Zamboni, M. (red.), *Juridisk metodlära*, s. 226 f.

2 Barnets bästa

2.1 Nationell rätt

Barnets bästa presenterades i svensk lagstiftning för första gången under år 1920 i lagen om barn i äktenskap. Det framgick exempelvis av lagen att om föräldrar som levde åtskilda på grund av konflikter, inte kunde komma överens om barnen, ankom det på rätten att beakta barnens bästa i fråga om vårdsnaden. Med tanke på att synsättet om barnets bästa har funnits i närmare 100 år, får det sägas att barnets bästa har en stark förankring i svensk rätt.²⁰

Barnets bästa idag är en princip som gäller inom alla samhällsområden.²¹ Barnets bästa behandlas i föräldrabalken (SFS 1949:381) (FB), socialtjänstlagen (SFS 2001:453) (SoL), FäL och inte minst i barnkonventionen. Barnets bästa som begrepp tydliggörs i en proposition, där det framgår att begreppet är relativt och kan betyda olika saker för olika människor. Med andra ord kan innebörden av begreppet skifta beroende på vilket rättsområde det ska tillämpas i.²² Propositionen anger vidare att innebörden av begreppet också förändras över tid, då det kontinuerligt speglar vår syn på barn och barnperspektivet.²³ Dagens utgångspunkt i barnperspektivet enligt propositionen är dels respekten för barnets integritet och respekten för barnets fulla människovärde, men det är även viktigt att barndomen inte endast ses som en förberedelse för vuxenlivet, utan som en del av livet med betydelse i sig.²⁴ Barnets bästa kan härigenom betraktas såväl som en princip, så som en regel. Skillnaden mellan en princip och regel i detta fall får sägas bestå i hur vidsträckt begreppet ska tolkas och behandlas, likväl som vilka möjligheter till sanktioner som kan tillgås. Detta medför att det handlingsutrymme som i det enskilda fallet lämnas exempelvis socialtjänsten, motiverar benämningen av barnets bästa så som en riktlinje, inom vilken de i lag uppställda rekommendationerna ska vägas mot de av socialsekreteraren upplevda faktorerna.²⁵

I 6 kap. 2 a § FB definieras barnets bästa på så sätt att barnets bästa ska vara avgörande för alla beslut som avser barnets vårdnad, boende och umgänge. Paragrafen klargör att det vid en bedömning av vad som är bäst för barnet, ska avseende särskilt fästas vid barnets behov av en nära och god kontakt med båda föräldrarna.²⁶ Risken för att barnet eller någon annan i familjen utsätts för våld eller övergrepp ska även vara centralt vid en bedömning.²⁷ Bestämmelsen tar även sikte på sådana situationer där barnet olovligen förs bort eller hålls kvar eller annars far illa. Hänsyn tas också till barnets vilja med beaktande av barnets ålder och mognad.²⁸ Lagstiftaren har med andra ord angett vilka förhållanden som ska beaktas för att beslut ska anses vara fattade med hänsyn tagen till barnets bästa. Risken för att barnet far illa ska betonas av socialnämnd och domstol, så att de särskilt beaktar detta faktum vid bedömningen av vad

---

²⁰ Rejmer, A., *Barnperspektiv och barnets bästa i tingsrätts handläggning av vårdnadstvister*, SvJT 2002, s. 139.

²¹ Englundh, E., *Barnets bästa i främsta rummet- en pedagogisk utmaning?* s. 72.

²² Socialstyrelsen, *Utreda barn och unga – handbok för socialtjänstens arbete enligt socialtjänstlagen*, s. 26.

²³ Prop. 1996/97:124 s. 99.

²⁴ A. st.

²⁵ Schiratzki, J., *Föräldraansvar i välfärdrätten – Om vårdnad, vårdnadstvister och barnskydd*, s. 35.

²⁶ Se Oldenstedt, Föräldrabalk 6 kap. 2 a §, lagkommentar not 146, (11 maj 2017, Karnov Internet).

²⁷ A. st.

²⁸ Se Oldenstedt, Föräldrabalk 6 kap. 2 a §, lagkommentar not 150, (11 maj 2017, Karnov Internet).

som är bäst för barnet.²⁹ Om det kan förutses en risk för barnet, ska risken väga tungt i bedömningen av vad som är bäst för barnet.³⁰ Det framgår dessutom av förarbeten att hänsyn också ska tas till barnets fysiska och psykiska hälsa samt barnets välbefinnande och utveckling. Socialnämnden och domstolen ska även fästa vikt vid såväl kortsiktiga som långsiktiga effekter som beslutet kan komma att medföra för barnet.³¹

Ett barn har även i enlighet med 6 kap. 1 § 1 men. FB rätt till omvårdnad, trygghet och en god fostran. Forskning inom området har kommit att ge vägledning vid en rättslig bedömning beträffande vad som är att anse som barnets bästa.³² Det kan i förarbeten utläsas att barnets bästa kan bestå i att ett barn förmår utveckla egna förmågor och resurser, något som kan uppnås genom gränssättning och föräldrarnas ansvarstagande över barnet.³³ I ett mål framhåller domstolen i sammanhanget att en förälder som på något vis brister i dessa faktorer inte lämpligen borde anses som en god anknytningsperson.³⁴ Det är nämligen av stor vikt att den person ett barn lever hos är en stabil sådan, varpå barnet i fråga törs och vill anförtro sig till denne. Barnet ska med andra ord inte behöva känna en oro inför sin vårdnadshavare. En god fostran kännetecknas även av kontinuitet i den miljö barnet befinner sig, något som bidrar till en positiv utveckling för barnet.³⁵

Av 1 kap. 2 § SoL framgår det att vid åtgärder som rör barn ska barnets bästa särskilt beaktas. Vid beslut eller andra åtgärder som rör vård- eller behandlingsinsatser för barn ska vad som är bäst för barnet vara avgörande. Med vård- och behandlingsinsatser åsyftas heldygnsinsatser, vilket kan röra sig om exempelvis insatser genom placering i familjehem, jourhem eller hem för vård eller boende.³⁶ Med vård- och behandlingsinsatser menas även öppna insatser, så som kontaktfamilj, kontaktperson och ordnade öppenvårdsprogram. Vidare definierar paragrafen vad som avses med ett barn, vilket är varje människa under 18 år. Bestämmelsen i 1 kap. 2 § SoL innebär att inga andra intressen får gå före barnets bästa i frågor om vård och behandlingsinsatser. Om det anses vara barnets bästa att till exempel placeras i familjehem ska de ekonomiska aspekterna inte väga tyngre än barnets behov av vård.³⁷

Ansvaret för barn som placeras i fängelse med sin förälder åligger socialtjänsten, genom socialnämnden, och Kriminalvården gemensamt. Då socialnämnden i varje kommun är den ytterst ansvarige för barnen i kommunen, har socialtjänsten till uppgift att utreda ärenden avseende barnfrågor och inkomma med yttranden till socialnämnden.³⁸ Detta framgår av 5 kap.

---

²⁹ Se Oldenstedt, Föräldrabalk 6 kap. 2 a §, lagkommentar not 148, (11 maj 2017, Karnov Internet).

³⁰ Prop. 2005/06:99 s. 86.

³¹ Prop. 2005/06 s. 38.

³² Se kapitel 2.3.1 *Barnets bästa ur ett psykologiskt perspektiv*.

³³ Prop. 1981/82:168 s. 59.

³⁴ T 3136-15, s. 6 f.

³⁵ T 2152-12, s. 6.

³⁶ Se Clevesköld, Socialtjänstlag 1 kap. 2 §, lagkommentar not 6, (11 maj 2017, Karnov Internet).

³⁷ A. st.

³⁸ Prop. 1979/80:1 s. 7.

1 § SoL. Kriminalvården har det primära ansvaret för intagna i anstalten med stöd i 1-2 §§ förordningen (2007:1172) med instruktion för Kriminalvården.³⁹

Enligt 2 kap. 5 § FäL får en intagen medges att ha sitt spädbarn hos sig, om det kan anses vara till barnets bästa. Denna paragraf motsvarar 2 kap. 4 § HäL som också anger att en intagen får medges att ha sitt spädbarn hos sig, om det kan anses vara till barnets bästa. Bestämmelsen i 2 kap. 5 § FäL är könsneutral, vilket innebär att både föräldrar kan medges att ha sitt spädbarn hos sig om det anses vara i förenlighet med barnets bästa.⁴⁰ Ett spädbarn är ett barn under sina första levnadsår.⁴¹ Det framgår av 11 § fängelseförordning (SFS 2010:2010) (FäF) samt 6 § häktesförordning (SFS 2010:2011) (HäF), att Kriminalvården ska samråda med den socialtjänst där den intagne föräldern har sin hemvist, innan beslut kan fattas om placering av spädbarn i anstalt eller häkte.

Utifrån förarbeten till 2 kap. 5 § FäL och 2 kap. 4 § HäL finns det två omständigheter som gör medgivandet förenlig med barnets bästa. Dessa är att (1) den intagnes återstående strafftid i anstalt är kort eller att utvisning av den intagne är nära förestående och det (2) inte finns någon för barnet lämplig alternativ placering.⁴² Det framgår dock varken av förarbeten eller lagen vilka tidsperioder det är en fråga om under den första omständigheten. Således är det något som av Kriminalvården och socialtjänsten får avgöras från fall till fall. Ytterligare en omständighet som föranleder att medgivandet anses vara förenlig med barnets bästa är 2 kap. 7 § i Kriminalvårdens föreskrifter och allmänna råd om fängelse (KVFS 2011:1) (FARK). I denna bestämmelse framgår att en intagen som medges tillstånd att ha sitt spädbarn hos sig, ska utrustas med nödvändigt materiel och redskap samt ges sådana bostads- och sysselsättningsförhållanden som möjliggör vård av barnet. Nämnda faktum framgår av ett JO-protokoll beträffande anstalten Sagsjön.⁴³ Det framgår av protokollet att de bostadsrum där spädbarn befinner sig, är dubbelt så stora som övriga rum samt att dessa rum bland annat är utrustade med barnsäng, leksaker och skötbord.⁴⁴ Detta innebär att Kriminalvården är skyldig att förse den intagne med en lämplig bostad och nödvändigt material, så som barnvagn och kläder i syfte att underlätta vistelsen för barnet.

2.2 Internationell rätt

Sverige ratificerade barnkonventionen år 1990 utan några reservationer och konventionen trädde i kraft samma år.⁴⁵ Detta innebär att barnkonventionen är bindande för såväl Sverige, som samtliga konventionsstater som valt att ratificera den. Sverige har därmed sedan början av 1990-talet att förhålla sig till den.⁴⁶ Konventionen har till syfte att säkerställa de för unionens medlemsländer gällande fri- och rättigheter och då med särskild beaktning på barnet och dess

---

³⁹ Prop. 2004/05:176 s. 46.

⁴⁰ Prop. 2009/10:135 s. 127.

⁴¹ A. st.

⁴² A. st.

⁴³ JO-protokoll, Dnr 441-2015.

⁴⁴ JO-protokoll, Dnr 441-2015 s. 3.

⁴⁵ Åhman, K., *Rättsutlåtande om inkorporation av barnkonventionen*, s. 7.

⁴⁶ SÖ 1990:20.

välstånd. Det deklarerats bland annat att familjen är den mest centrala delen i ett fungerande samhällssystem, detta genom att personerna gentemot varandra kan känna tillit, värme och lycka. En familj och dess medlemmar kan genom detta bilda sig en trygg miljö och vardag och det är genom det som ett barn kan växa upp på bästa möjliga sätt.⁴⁷

Barnkonventionen åsyftar att säkerställa barnens rätt så som tidigare redogjorts för. Ett barn ska enligt barnkonventionen anses som en egen individ med egna rätt- och skyldigheter, och ska därmed ha ett fullt människovärde likt exempelvis dennes förälder.⁴⁸ Av särskild betydelse är här att belysa barnkonventionens inverkan på den svenska lagstiftningen. De rättstillämpande instanserna, exempelvis myndigheter och landets domstolar, är indirekt bundna av barnkonventionen. Dessa instanser är självfallet bundna av svensk lagstiftning och ska därigenom fatta korrekta beslut. Härtill ankommer det på landets regering att anpassa lagstiftningen så den är i överensstämmelse med vad som enligt barnkonventionen är att anse som barnets bästa.⁴⁹

Utifrån de frågeställningar uppsatsen har att besvara är det följande artiklar i barnkonventionen som har störst relevans och betydelse i bedömningen kring ett barns placering i fängelse.

Av art. 3 framgår att det vid sådana åtgärder som rör barn, som vidtas av såväl offentliga så som privata institutioner, ska barnets bästa vara det avgörande intresset och därför sättas i det främsta rummet. Det betyder att exempelvis omvårdnad för ett barn ska tillförsäkras genom de givna rättigheter och skyldigheter som följer med deras föräldrars roll som vårdnadshavare. Från den lagstiftande maktens sida är det av denna anledning av stor vikt att sådana typer av intressen tillvaratas och att lagstiftningstekniska processer särskilt beaktar de möjligheter som står till buds, för att de för ändamålet viktiga intressena inte ska åsidosättas. Det kan exempelvis röra sig om rätt till barnbidrag, likväl som det kan gälla vårdnadshavarens möjlighet att vara hemma med sitt barn under den första tiden i livet. Samtidigt gäller det för unionens medlemsstater att de olika typer av inrättningar och institutioner som står till buds för att omhänderta och vårda barn ska uppfylla vissa fastställda normer. Art. 3 är en grundläggande princip i barnkonventionen på så sätt att den anses representera konventionens barnsyn.⁵⁰ Definitionen går i korthet ut på att barnets bästa ska vara i centrum vid alla beslut och åtgärder som vidtas, vare sig det handlar om privata eller offentliga organ.⁵¹ Vidare betonas i art. 3.3 att konventionsstaterna ansvarar för att barn tillförsäkras skydd och omvårdnad. Dessutom fastslås skyldigheten för konventionsstaterna att de genom föreskrivna normer, säkerställer att tjänster och institutioner som ansvarar för vård och skydd av barn lever upp till dessa. Normerna gäller särskilt antalet personal, hälsa, säkerhet och lämplighet samt att behörig tillsyn finns. Sverige har således enligt art. 3 i barnkonventionen ett ansvar att beakta barnets bästa i alla beslut samt garantera barnet nödvändigt skydd och vård. Sverige är utöver det skyldig att fästa vikt på god hälsa, säkerhet, lämplighet på den personal som vid inrättning finns, dels genom personliga

---

⁴⁷ SÖ 1990:20 s. 2.

⁴⁸ Ewerlöf, G., Singer, A., Sverne, T., *Barnets bästa – Om föräldrars och samhällets ansvar*, s. 188.

⁴⁹ Ewerlöf, G., Singer, A., Sverne, T., *Barnets bästa – Om föräldrars och samhällets ansvar*, s. 187 f.

⁵⁰ Englundh, E., *Barnets bästa i främsta rummet- en pedagogisk utmaning?* s. 47.

⁵¹ Se Clevesköld, Socialtjänstlag 1 kap. 2 §, lagkommentar not 6, (11 maj 2017, Karnov Internet).

egenskaper, men även adekvat utbildning. Kriminalvården får således uppfylla kraven gällande antal anställda i anstalter och uppfylla föreskrivna normer om säkerhet inom anstalter samt att ombesörja barnets hälsa i anstalter.

En prövning av barnets bästa utifrån art. 3 barnkonventionen består, enligt FN-kommittén av två steg. Först ska frågan om vad som är bäst för barnet i den aktuella frågan utredas, i nästa steg ska en bedömning göras av hur tungt barnets bästa ska väga i det ifrågavarande ärendet.⁵² Prövningen av hur tungt barnets bästa ska väga ska avgöras inför alla beslut, och såväl kort- som långsiktiga konsekvenser av beslutet ska vägas in. Detta beror på att vissa intressekonflikter kan uppstå mellan enskilda barn, mellan barn och vuxna samt mellan barn och samhällsintressen. Ett exempel på intressekonflikter mellan enskilda barn och samhället är samhällsekonomiska- och säkerhetspolitiska frågor.⁵³

Enligt *art. 5* bär föräldrarna huvudansvaret för barnets uppfostran och utveckling. Det är vidare föräldrarna som ska se till att barnet får sina föreskrivna rättigheter.

Genom *art. 6* erkänns barnets rätt till livet. Med andra ord ska inte tortyr eller utnyttjande av barn förekomma. På konventionsstaterna ankommer det istället att säkerställa möjligheten till överlevnad och en god utveckling hos barnen.

Det stadgas i *art. 9* att ett barn inte ska separeras från sina föräldrar mot dess vilja, utom när det är i syfte att tillgodose barnets bästa. Ett barn som trots allt är skilt från sina föräldrar ska ha rätt att träffa dem regelbundet.

Vidare framgår det av *art. 19* att lagstiftning och sociala åtgärder ska fattas och vidtas med beaktande av det nyligen sagda om barnets bästa och dess behov av skydd från våld, hot och dålig behandling. Artikeln är även den artikel som utifrån ett socialt synsätt ger ett grundläggande skydd för konventionsstaternas barn, likväl som den ger en skyldighet för dessa stater att upprätthålla en viss miniminivå av sådana reformer som åsyftar att erforderlig social service finns att tillgå. Detta kan kännetecknas av företrädesvis sjukvård och behandling samt remitterande och uppföljning av densamma. I händelse av att ett barn far illa till följd av orättvis behandling utifrån de av staten givna skyddsreformerna, ankommer det på konventionsstaterna att kunna ingripa rättsligt och att lämpliga sanktioner då finns att tillgå.

Av *art. 20* framgår att i händelse av att ett barn berövas sin trygga miljö tillsammans med sin familj på ett eller annat vis, ska erforderligt skydd och eventuellt bistånd finnas att tillgå och det är samtidigt en kostnad som ska ankomma på staten att tillhandahålla. Ett barn som tillfälligt eller varaktigt berövats sin familjemiljö, eller som för sitt eget bästa inte kan tillåtas stanna kvar i denna miljö ska ha rätt till särskilt skydd och bistånd från statens sida. Barnet ska om så beslutas i enlighet med nationell lagstiftning, fortfarande äga rätt att kunna få den omvårdnad och trygghet som är önskvärd. Denna trygghet kan erhållas genom exempelvis att barnet

---

⁵² Englundh, E., *Barnets bästa i främsta rummet- en pedagogisk utmaning?* s. 50.

⁵³ A. st.

placeras i ett fosterhem, adopteras eller på annat vis blir placerad i en sådan barnavårdsinstitution som i det enskilda fallet finner sig lämpligt. Placeringen som sådan ska inte bara grunda sig i vad som är att anse som bäst för barnet i fråga, utan även etniska, religiösa och kulturella aspekter ska vägas in. FN vidhåller här att barnet ska kunna få bibehålla en kontinuitet som dessa aspekter kan medföra för barnets uppfostran och vidare utveckling.

I *art. 27* nämns vissa grundläggande rättigheter som barnet har rätt till. Rättigheterna består i rätt till skälig levnadsstandard, en bostad, kläder, mat och rent vatten.

Slutligen föreskriver *art. 34* om ytterligare en väsentlig rättighet som barnet har, nämligen att barnet ska vara skyddad mot dels sexuella övergrepp och dels skyddad mot prostitution och pornografi.

2.3 Tillämpningen av barnets bästa inom socialtjänsten

Socialtjänstens åtgärder ska utföras med beaktande av barnets bästa.⁵⁴ En åtgärd ska för att anses som förenlig med detta grunda sig i respekt för barnet, dennes integritet och självbestämmande. En helhetssyn i arbetet är viktigt och socialtjänsten har att ta ställning till sådana utvecklings-ekologiska aspekter så som barnets hem- skol- och relationsituation. Dessa aspekter skapar ett sammanhang och påverkar barnet i symbios. Det är med andra ord av yttersta vikt att goda teoretiska forskningsresultat tillvaratas, såväl inom områden så som psykologi som samhällsvetenskap i övrigt. Samtidigt är det lika viktigt för rättssäkerheten att praktiskt prövad kunskap nyttjas.⁵⁵ Av denna anledning följer här en redogörelse dels för ett barns utvecklingsförmåga sett ur ett psykologiskt perspektiv, där socialtjänsten har att förhålla sig till faktorer som kan inverka positivt på ett barn. Det följer även en redogörelse för en av de viktigare arbetsmetoderna socialtjänsten har att arbeta utifrån, BBIC, när frågan kring vad som är att anse som barnets bästa aktualiseras.

2.3.1 Barnets bästa ur ett psykologiskt perspektiv

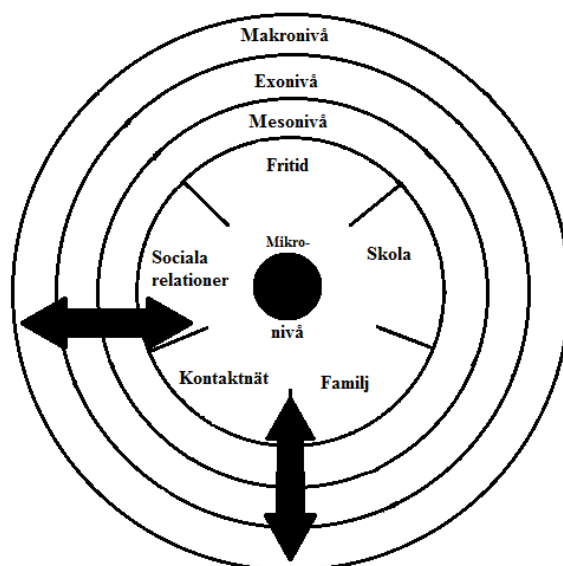
Den amerikanske psykologen Urie Bronfenbrenner utvecklade en teori som idag utgör en grundläggande modell för barn- och ungdomsvård. Teorin benämns *utvecklingsekologi* och Bronfenbrenner menar att barn och ungdomar utvecklas i sammanhang med, likväl som i samspel med sin omgivning.⁵⁶ Barnet själv befinner sig i en så kallad mikronivå, där vänner, skola, grannar och familj utgör olika beståndsdelar. Allt eftersom barnet mognar och blir äldre kommer nivån av olika intryck bli större.

---

⁵⁴ Edvardsson, B., Vahlne Westerhäll, L., *På saklig grund – Utredningsarbete inom socialtjänsten*, s. 36.

⁵⁵ Dahlberg, C., Forssell, A., *BBIC i praktiken – Att knäcka koden*, s. 14.

⁵⁶ Socialstyrelsen, *Barn och unga i socialtjänsten, utreda, planera och följa upp beslutade insatser*, s. 21.

Så som framgår av bilden kan mikronivåns olika beståndsdelar sägas utgöra grunden för mesonivån, vilket är den del av ett barns utvecklingsstadier där olika typer av relationer och förhållningssätt formas.⁵⁷ Det är inte bara barnet och dess närmiljö som har inverkan på utvecklingen, utan det finns även andra bidragande faktorer i den så kallade exonivån. Där rör det sig om sådana aspekter som barnet själv och möjligen dess föräldrar inte nödvändigtvis direkt kan påverka.⁵⁸ Exempelvis är det arbetsmiljön för barnets föräldrar och hur deras arbetsförhållanden ser ut, vilken typ av politik som bedrivs på kommunal nivå eller andra yttre faktorer. Ovanför denna nivå står makronivå, där samhällsekonomin i stort återfinns. Det rör sig om vilket slags parti som regerar i landet samt vilken politisk ideologi som då anammats. Därigenom kan även olika typer av lagstiftning ta sig uttryck och på ett eller annat vis komma att leta sig nedåt i nivåerna, för att slutligen komma barnet och dess familj till del. Med andra ord kan det sägas att barnet har direkta och indirekta faktorer som inverkar på utvecklingen, samtidigt som de olika nivåerna är en enhet när det väl kommer omkring. Vid en bedömning av exempelvis socialtjänsten ska därför hänsyn tas till såväl barnets behov och möjligheter, likväl som föräldrarnas förmåga att genomföra föreslagna åtgärder.⁵⁹

Ur ett helhetsperspektiv kan mycket väl teorin kring utvecklingsekologi sägas utgöra en stark grund för en bedömning kring ett barns behov samt vilka åtgärder som kan lämpa sig väl. Teorin behöver dock kompletteras med ytterligare aspekter kring utveckling av identitet kopplad till olika livsfaser. Dessa faser kan grunda sig i risk- och skyddsfaktorer, sårbarhet och motståndskraft.⁶⁰ Det är med andra ord inte en självklarhet att alla barn utvecklas på samma sätt, då det ligger psykologiska faktorer till grund, varför teorin också kallas

⁵⁷ Socialstyrelsen, *Barn och unga i socialtjänsten, utreda, planera och följa upp beslutade insatser*, s. 21.

⁵⁸ A. st.

⁵⁹ Socialstyrelsen, *Barn och unga i socialtjänsten, utreda, planera och följa upp beslutade insatser*, s. 22.

⁶⁰ A. st..

utvecklingspsykopatologi. Gemensamt för alla barn står dock att den viktigaste av utvecklingsuppgifter han eller hon ställs inför, är att under den första levnadstiden bilda en trygg anknytning till föräldrarna.⁶¹ Det finns sådana situationer där föräldrarna inte finns i barnets närhet, varför det under de omständigheterna är viktigt att någon annan istället finns. Forskning visar nämligen att brister i omsorg och närhet till en trygg punkt under väldigt unga år har en starkt negativ effekt på barn.⁶² När så barn ändå kan tyckas klara sig från betydande men i brist på exempelvis en trygg anknytning till en förälder, visar forskning att tryggheten istället kan komma från närmiljön i exempelvis dagis, skola och personer där.⁶³

Anknytningens betydelse har även diskuterats av den framstående psykiatrikern John Bowlby. Han menade att redan då barnet är sex månader börjar den söka efter närhet och säkerhet. Om ett barn känner obehag kommer det redan vid denna ålder exempelvis skrika eller röra sin kropp, för att på vis åberopa uppmärksamhet.⁶⁴ Om anknytningspersonen utgör en trygg anknytning, kan det inverka positivt på barnets utveckling.⁶⁵ Anknytningen kan även vara bristfällig, varför det likt vad som ovan beskrivits kan öka risken för negativa effekter hos barnet. Bowlby menade i det här avseendet att, precis som med behoven, finns det en medfödd egenskap som förbereder ett barn till att bli omhändertagen av olika personer, så länge det sker av en person som förmår tillvarata den dagliga omsorgen av ett barn, och som på så vis utgör en trygg anknytning.⁶⁶

2.3.2 BBIC

En tydlig modell för anställda inom socialförvaltningen kallas för BBIC och står för ”Barnets behov i centrum”. Modellen är ett redskap i såväl utredning så som uppföljning av en företagen åtgärd.⁶⁷ BBIC är även en stärkt möjlighet för barn och unga att kunna vara delaktiga och känna inflytande i myndighetens process där de är involverade.⁶⁸ Delaktighet menar forskarna i ämnet medför en ökad strukturell systematik, där barnet och dess omgivning på ett lämpligt sätt kan finnas en gemensam utgångspunkt och för att finna den mest lämpande åtgärden.⁶⁹

---

⁶¹ Socialstyrelsen, *Barn och unga i socialtjänsten, utreda, planera och följa upp beslutade insatser*, s. 22.

⁶² Lagerberg, D., Sundelin, C., *Risk och prognos i socialt arbete med barn. Forskningsmetoder och resultat*, s. 199.

⁶³ Socialstyrelsen, *Barn och unga i socialtjänsten, utreda, planera och följa upp beslutade insatser*, s. 23.

⁶⁴ Holmes, J., *John Bowlby and attachment theory*, s. 73.

⁶⁵ Holmes, J., *John Bowlby and attachment theory*, s. 70 f.

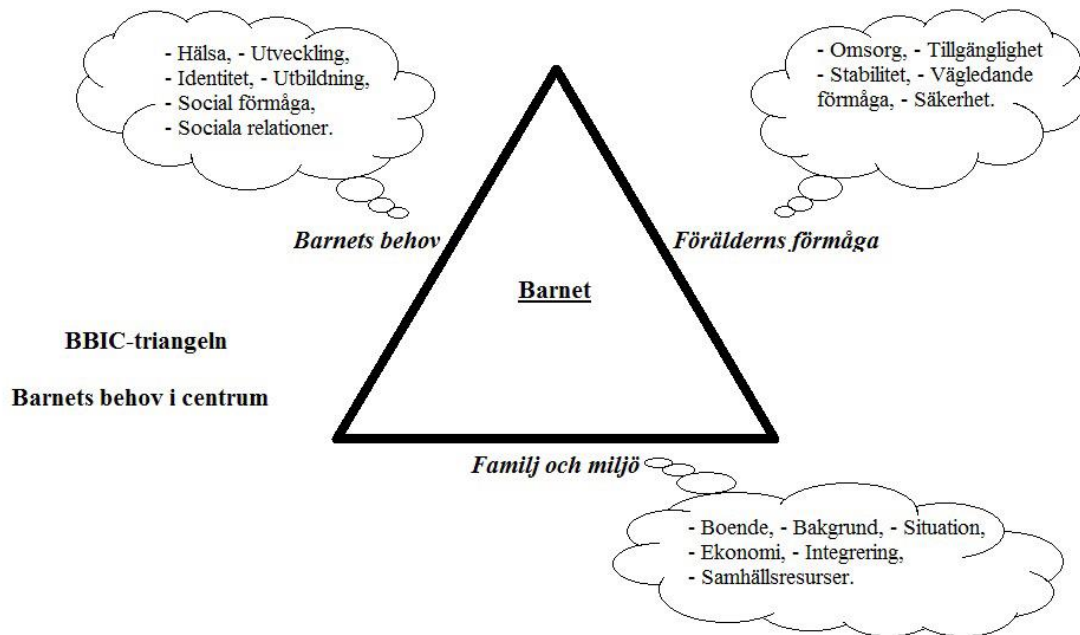
⁶⁶ A. st.

⁶⁷ Socialtjänsten, *Grundbok i BBIC – Barns behov i centrum*, s. 24.

⁶⁸ Socialstyrelsen, *Barn och unga i socialtjänsten – Utreda, planera och följa upp beslutade insatser*, s. 61.

⁶⁹ Dahlberg, C., Forssell, A., *BBIC i praktiken – Att knäcka koden*, s. 13

Modellen består av en triangel, där triangelns mitt utgör ett barns behov. För att bedöma hur barnets behov ser ut samt vilken åtgärd socialtjänsten kan tillgå, ska en bedömning göras utifrån triangeln. Sidorna består av olika faktorer, det är *barnets utveckling*, *föräldrarnas förmåga* samt *familj och miljö*. Det spelar med andra ord ingen roll att de olika faktorerna befinner sig i olika områden för barnets uppfattning av dess omvärld, detta då alla de tre övergripande delarna ska bedömas utifrån en samlad helhetsbild.⁷⁰

De tre sidorna består i sig av olika områden, där varje del utgör en grund för en god utveckling hos barnet. Samma sak kan sägas om vilka risk- och skyddsfaktorer som kan åsidosättas, för att barnet på så vis riskerar att utveckla psykosociala problem.⁷¹

2.3.2.1 Barnets behov

Den vänstra sidan i triangeln, *barnets behov*, är i huvudsak sådana faktorer där de är direkta och dynamiska. Med andra ord är utvecklingsaspekterna sådana att de har en direkt påverkan på barnets utveckling och därmed inverkar de på exempelvis barnets beteende. I den utsträckning dessa faktorer är dynamiska innebär det närmare att det är fullt möjligt att för barnet själv, eller personer i dess närhet att påverka dem. Det kan exempelvis röra sig om val av skola och utbildning.⁷² Det kan också röra sig om sådana föreställningar om vad ett barn förväntas vilja ha vid en viss ålder eller liknande, samtidigt som det nödvändigtvis inte behöver vara barnets egen vilja utan möjligen en förälders tanke.⁷³

⁷⁰ Socialtjänsten, *Grundbok i BBIC – Barns behov i centrum*, s. 24.

⁷¹ A. st.

⁷² Socialtjänsten, *Grundbok i BBIC – Barns behov i centrum*, s. 34.

⁷³ Dahlberg, C., Forssell, A., *BBIC i praktiken – Att knäcka koden*, s. 39

Hälsa och välmående är en viktig aspekt i ett barns utveckling. Det är inte bara grundläggande aspekter så som möjlighet till sjuk- och tandvård, även psykologiska delar är nog så viktiga.⁷⁴ Känslor kan nämligen utgöra en grund för problem längre fram i livet. Av denna anledning är det av särskild vikt att ett barn redan i väldigt unga år får den omsorg och kärlek det behöver, samtidigt som barnet inte ska utsättas för våld eller hot.⁷⁵ Detta för att i största möjliga mån kunna motverka negativa associationer, som under senare del av livet kan komma läggas barnet till last. En trygg anknytning är med andra ord viktig för ett barn. Ett barn står i behov av värme och kärlek från en förälder eller annan närstående person om föräldern inte finns tillgänglig.⁷⁶ Behovet behöver inte vara till lika stor del fördelat mellan föräldrarna, utan ett barn kan ha utvecklat en sådan relation till en av dem att denne förälder istället blir den trygga punkten. Exempelvis kan nämnas hur samspelet mellan ett barns och dess förälder har sett ut, om föräldern har lyckats att lyssna, ta in och tillgodose det barnet har velat ha, likväl som att den tid de spenderat tillsammans inte på något vis ska ha varit krystad. Barndomens år och de upplevda händelserna där spelar nämligen som tidigare nämnts en stor roll för hur personligheten i senare år kommer att ta sig uttryck. Ett spädbarn kan mycket väl visa tecken på att det känner sig otryggt i den miljö han eller hon befinner sig i. Det kan dels vara att uppträdandet är ängsligt, samtidigt som barnet mycket väl kan vara oroligt när föräldern eller någon annan anknytningsperson finns i närheten.⁷⁷

Ytterligare en riskfaktor vad det gäller ett barn och dess förmåga att utveckla negativa psykosociala beteenden, är om och eventuellt när han eller hon behöver bevittna våld alternativt i värsta fall själv utsätts för det. Forskning visar nämligen att den person, företrädesvis en förälder, som för barnet ska utgöra en trygg punkt och samtidigt vara den person hos vilken ett barns anknytning ska vila, kan skada barnet psykiskt.⁷⁸ Detta gäller främst i fråga om då barnet på grund av de bevittnade alternativt upplevda händelserna löper en risk att stänga inne sina känslor till följd av rädsla för hur anknytningspersonen ska reagera på dem.⁷⁹ En förmåga att kunna visa känslor har kommit att visa sig vara en styrka, samtidigt som då oförmågan att exempelvis kunna vara ledsen eller känna medlidande för en medmänniska kan komma att vara en negativ egenskap. Det här visar sig genom att såväl positivt som negativt betonade sociala förhållningssätt kan vara svåra att ta till sig och lära likväl som det kan vara svårt att avvänja dåliga vanor.⁸⁰

Oavsett ålder så har ett barn känslor och tar intryck av hur omgivningen ser ut och hur personerna i den agerar.⁸¹ En riskfaktor för ett barn kan vara en nedstämd tillvaro, där inte någon positiv bekräftelse finns tillgänglig.⁸² Att ständigt befinna sig i oro och nedstämdhet har

---

⁷⁴ Dahlberg, C., Forssell, A., *BBIC i praktiken – Att knäcka koden*, s. 42 f.

⁷⁵ Socialtjänsten, *Grundbok i BBIC – Barns behov i centrum*, s. 41.

⁷⁶ Socialtjänsten, *Grundbok i BBIC – Barns behov i centrum*, s. 42.

⁷⁷ A. st.

⁷⁸ Dahlberg, C., Forssell, A., *BBIC i praktiken – Att knäcka koden*, s. 42 f.

⁷⁹ Dahlberg, C., Forssell, A., *BBIC i praktiken – Att knäcka koden*, s. 46.

⁸⁰ Socialtjänsten, *Grundbok i BBIC – Barns behov i centrum*, s. 43.

⁸¹ SOU 1979:63 s. 56 f.

⁸² Dahlberg, C., Forssell, A., *BBIC i praktiken – Att knäcka koden*, s. 49.

kommit att visa sig vara påfrestande i fråga om psykosociala problem och utvecklingen av dessa. Det är av denna anledning viktigt att inte ett barn bestraffas för sitt beteende, utan istället får den hjälp och konstruktiva kritik som på bästa sätt skulle kunna komma att hjälpa honom eller henne till ett bättre agerande samt välmående.⁸³ På samma sätt är det som tidigare nämnts också av stor vikt att ett barn har utvecklat en god relation till en eller flera personer i sin närhet. En god relation är nämligen en bra grund för att personen i fråga ska vara en positiv del av barnets utveckling.⁸⁴ Inom forskningen finns tecken på att en varaktig och förutsägbar relation till en förälder eller närstående person är avgörande för att ett barn inte i större utsträckning ska riskera att utveckla negativa problematiska beteenden.⁸⁵ Redan i ett barns första tid i livet är det viktigt att barnet får känna en trygghet i att få möjlighet att träffa sina föräldrar, alternativt en av dem eller en annan person som finns i den direkta närheten. Den relation som i tidig ålder utvecklas ligger i många fall till grund för hur det sociala samspelet med andra människor kommer att se ut när barnet sedan växer upp. Exempelvis kan nämnas att en känsla av trygghet i unga år, bidrar till en ökad självkänsla och förmåga att själv ta för sig så som äldre. Det är av den anledningen viktigt att den första tiden i livet består av god kontakt och särskilt en trygg sådan, för att på så vis inte riskera att hamna i någon typ av utanförskap.⁸⁶

En förälder kan av olika anledningar möjligen inte finnas i barnets direkta närhet, varför också den sociala relationen dem emellan kan ta skada. Att ett litet barn kan ta skada av ett sådant avbrott i en kontakt med en närstående kan i värsta fall leda till negativa tankemönster hos ett barn.⁸⁷ Samtidigt om en trygg person i den direkta närheten av en eller annan anledning försvinner bort, kan den person som finns kvar utgöra en sådana typ av anknytning att barnet inte i samma utsträckning anförtror sig åt denne, och av denna anledning kanske inte vågar eller vill visa sina känslor eller på annat sätt klargöra vad han eller hon vill säga.⁸⁸ Separationsprocessen som sådan kan även den vara av sådan art att den kan bidra till risken för utveckling av psykosociala problem.⁸⁹

2.3.2.2 Förälderns förmåga

De områden som omfattas av sidan *föräldrarnas förmåga* är av direkt, dynamisk art. Det förstås genom att faktorerna som spelar in sker i samspel föräldern och barnet emellan, på ett direkt sätt.⁹⁰ Faktorerna är även dynamiska i den bemärkelse att de är föränderliga och går på så vis att påverka i såväl negativ som positiv riktning, för att därför antingen bidra till eller minska risken för att psykosociala problem utvecklas.⁹¹

---

⁸³ Dahlberg, C., Forssell, A., *BBIC i praktiken – Att knäcka koden*, s. 49.

⁸⁴ Socialtjänsten, *Grundbok i BBIC – Barns behov i centrum*, s. 48.

⁸⁵ Socialtjänsten, *Grundbok i BBIC – Barns behov i centrum*, s. 49.

⁸⁶ SOU 1979:63 s. 58.

⁸⁷ Dahlberg, C., Forssell, A., *BBIC i praktiken – Att knäcka koden*, s. 49.

⁸⁸ Socialtjänsten, *Grundbok i BBIC – Barns behov i centrum*, s. 49.

⁸⁹ A. st.

⁹⁰ Dahlberg, C., Forssell, A., *BBIC i praktiken – Att knäcka koden*, s. 53.

⁹¹ Socialtjänsten, *Grundbok i BBIC – Barns behov i centrum*, s. 55.

Föräldern, föräldrarna eller någon annan person som finns i ett barns direkta närhet, får sägas vara den eller de personer som har den grundläggande och avgörande rollen i ett barns utveckling. En god omsorg minskar risken för att ohälsa ska uppstå och det är såväl på det fysiska planet som det psykiska planet.⁹² Förmågan för hur en förälder eller annan person klarar av att sköta ett barn är med andra ord av avgörande art och det förefaller vara ett faktum att inte alla lämpar sig så som förälder. En förälder kan själv ha utsatts för sådana händelser att det har kommit att färga dennes uppväxt, så till den grad att möjligen vissa mönster förs vidare in i nästa generation.⁹³ Den person som ansvarar för barnets välmående gör så också fram till dess att barnet är myndigt, vid 18 års ålder. Det är vid bedömning av denna anledning viktigt att klargöra huruvida en förälder eller annan person i ett barns direkta närhet i en vardaglig situation klarar av att svara upp för de behov ett barn kräver. Det är inte enbart basala behov som ska kunna tillgodoses, så som mat och sömn varje dag, utan även kläder och andra nödvändiga artiklar. En förälder eller annan person i barnets direkta närhet ska även svara för möjligheten att barnet ska kunna upprätthålla en god hygien samt i övrigt en bra hälsa, detta i form av exempelvis tandborstning och läkarvård vid behov. Tillgodoses inte dessa behov löper ett barn risk att drabbas av psykosociala problem till följd av att en förälder eller annan person i dess direkta närhet brustit i förmågan att kunna upprätthålla denna grundläggande trygghet som det faktiskt betyder.⁹⁴

En möjlig bidragande faktor till att ett barn kan känna trygghet är rutiner i vardagen och att livet på ett eller annat vis blir förutsägbart. Barnet behöver i ett sådant fall inte känna en otrygghet inför vad morgondagen kan komma att erbjuda. De uppställda rutinerna ska samtidigt inte vara allt för hårt ställda, utan det ska finnas ett sådant utrymme att kunna tumma på dem så att föräldern inte förknippas med orättvisa. En rimlig balans mellan rutin och spontanitet är att föredra, detta för att de mer grundläggande behoven så som sömn, mat och eventuell idrottsutövning inte ska bli lidande. Det kan i förlängningen få effekt på skolgång där såväl betyg så som skolkamrater kan komma att få lida skada för ett barns icke önskvärda behandling hemifrån.⁹⁵

Med föräldrarollen kommer ett visst ansvar. Detta gäller såklart också för den person som finns i ett barns direkta närhet och på något sätt utgör en säker anknytning. Vårdnadshavaren ska tänka på barnets behov i första hand, för att i andra hand tänka på sig själv. I vilken utsträckning eller på vilket sätt ett eller flera behov ska tillgodoses varierar och är beroende av exempelvis ett barns ålder och i övrigt mentala utveckling.⁹⁶ Viktigt att belysa i sammanhanget är att föräldern eller någon annan person i barnets direkta närhet inte ska vara allt för beskyddande, likväl som att allt för stora krav inte ska ställas genom att uppmana ett barn till att själv kunna svara för sina behov.⁹⁷

---

⁹² Socialtjänsten, *Grundbok i BBIC – Barns behov i centrum*, s. 55.

⁹³ Dahlberg, C., Forssell, A., *BBIC i praktiken – Att knäcka koden*, s. 56.

⁹⁴ Socialtjänsten, *Grundbok i BBIC – Barns behov i centrum*, s. 56.

⁹⁵ Socialtjänsten, *Grundbok i BBIC – Barns behov i centrum*, s. 57.

⁹⁶ Socialtjänsten, *Grundbok i BBIC – Barns behov i centrum*, s. 58.

⁹⁷ A. st.; se även Dahlberg, C., Forssell, A., *BBIC i praktiken – Att knäcka koden*, s. 56.

Ansvarer innebär inte bara att finnas där för sitt barn, utan med det kommer även behovet från barnets sida att ha en känslomässig, trygg tillgänglig person i sin direkta närhet.⁹⁸ Ett barn har ett behov av att känna sig skyddad, allt för att inte i senare år utveckla psykosociala problem.⁹⁹ Det är därför som det är viktigt att det är och finns en varaktigt deltagande person i barnets närhet, för att på så vis kunna svara för den pålitliga och förutsägbara trygghet som det faktiskt innebär. Av en eller annan anledning kan ett barn utsättas för avbrott i kontakten med en sådan person som utgör en trygg punkt och det är i sig en starkt bidragande del till att barnet ska löpa risk för att senare utveckla problem i det sociala samspelet.¹⁰⁰

Så som tidigare nämnts är möjligheten att kunna våga visa känslor en viktig del i ett barns positiva utveckling. Brister i denna förmåga kan få till följd av sociala problem utvecklas. Det är av denna anledning viktigt att en förälder eller annan person i ett barns direkta närhet är medveten om detta, allt för att på bästa sätt kunna svara för de eventuella känslomässigt starka problem ett barn kan ställas inför.¹⁰¹

Säkerheten från att inte utsättas för våld och hotfulla handlingar är även det en viktig och grundläggande del i rollen som föräldraskapet innebär. Det är viktigt att som ovan beskrivits inte vara allt för beskyddande, samtidigt som det är av yttersta vikt att en förälder eller annan person som finns i ett barns direkta närhet, är väl införstådd med vad vissa typer av handlingar och upplevelser har för effekter på ett barn.¹⁰²

2.3.2.3 Familj och miljö

Sidan *Familj och miljö* består av såväl statiska så som dynamiska faktorer. De statiska är sådana aspekter där det i huvudsak kan talas om indirekta aspekter. Exempelvis kan nämnas tidigare livshändelser och andra erfarenheter som har format en förälders personlighet. Det är även viktigt att se till i vilken utsträckning detta påverkar och på vilket sätt i sådana fall, den miljö de nu befinner sig i.¹⁰³ Föräldrarnas förmåga kan vara påverkad på olika sätt på grund av olika upplevelser och det är därför viktigt att se hur det kan påverkas i en positiv bemärkelse.

Så som tidigare nämnts finns även dynamiska faktorer att ta hänsyn till när det gäller familje- och miljöaspekter. Det rör sig exempelvis om den rådande familjesituationen, hälsa och välmående samt hur det sociala nätverket kring familjen ser ut. Detta är sådana faktorer som på ett eller annat vis kan komma att förändras, samtidigt som det är sådana faktorer som av en eller flera personer i en familj kan påverkas i såväl positiv som negativ riktning.¹⁰⁴

Familjesituationen är en central del i ett barns utveckling och det finns en överhängande risk för att psykosociala problem utvecklas om inte den fungerar på ett tillfredsställande sätt. Som

---

⁹⁸ Dahlberg, C., Forssell, A., *BBIC i praktiken – Att knäcka koden*, s. 57

⁹⁹ Socialtjänsten, *Grundbok i BBIC – Barns behov i centrum*, s. 61.

¹⁰⁰ Dahlberg, C., Forssell, A., *BBIC i praktiken – Att knäcka koden*, s. 57 f.

¹⁰¹ SOU 1979:63 s. 58.

¹⁰² A. st.

¹⁰³ Socialtjänsten, *Grundbok i BBIC – Barns behov i centrum*, s. 26.

¹⁰⁴ A. st.

exempel kan nämnas sammansättningen av familjen, om föräldrarna med andra ord lever tillsammans eller inte.¹⁰⁵ Barn med sammanboende föräldrar löper enligt forskningen mindre risk att i framtiden utvecklas psykosociala problem till följd av utebliven omsorg under uppväxten.¹⁰⁶ Ytterligare en viktig riskfaktor att belysa, är om familjesammansättningen är sådana att ett barn inte får omsorg och därmed inte kan utvecklas på ett positivt sätt.¹⁰⁷ Detta kan ske om barnet har många syskon och föräldrarna inte hinner med att ge alla barnen lika stor del uppmärksamhet, men det kan också röra sig om en förälder som är frånvarande till följd av exempelvis ett fängelsestraff eller död.¹⁰⁸

En förälders beteende gentemot sitt barn kan bero på hur föräldern själv blev behandlad som barn. En familjs medlemmars bakgrund är därav viktig att belysa, då negativa upplevelser kan påverka boendemiljön och förmågan att vara en god förälder.¹⁰⁹ Med andra ord är det av yttersta vikt att se familjen som en enhet och sätta in de hjälpinsatser som kan vara till hjälp för inte sociala problem ska utvecklas. Upplevda problem kan vara svåra att förtränga, varför också risken för någon form av återfall eller liknande problem kan bli verklighet för den drabbade. Detta rör sig inte minst om exempelvis misshandel eller andra våldsbrott, där kanske fängelsevistelse har varit aktuellt. Det finns en risk för barnet att utveckla negativa syndrom till följd av traumatiska upplevelser, varför det också är viktigt att rätt hjälp sätts in i god tid.¹¹⁰

Det är inte bara tidigare upplevelser i livet som kan inverka på ett barns eller förälders personlighet. Dessa faktorer kan mycket väl sägas utgöra en grund för den socioekonomiska ställning en familj nu innehar, där utbildning, jobb och ekonomi är byggstenarna. I socioekonomiskt svagare områden i samhället, kan psykisk ohälsa sägas vara högre, varför också kriminalitet och splittring också griper kring sig. Av denna anledning är det viktigt för ett barn att bostaden där denne växer upp är trygg och att barnet där inte utsätts för sådana riskfaktorer som kan komma att inverka på dess psykiska utveckling i en negativ riktning. För ett barn är det en social trygghet att kunna bjuda hem vänner och ha sin egen plats i hemmet.¹¹¹ En stark riskfaktor för barnet är att växa upp under sådana förhållanden där flytt ofta sker, på grund av olika anledning men kan vara till följd av vräkning eller undanflykt från olika myndigheter. En sådan uppväxt kan sägas utgöra en stark grund för bristande omsorg och där psykosociala problem snart blir ett faktum.¹¹²

2.4 Tillämpning av barnets bästa inom Kriminalvården

Kriminalvården är en statlig myndighet vars huvudsakliga uppgifter är att vårda dömda och minimera deras risk för återfall i brott. De ansvarar vidare för utförande av transporter och

---

¹⁰⁵ Dahlberg, C., Forssell, A., *BBIC i praktiken – Att knäcka koden*, s. 30.

¹⁰⁶ Socialtjänsten, *Grundbok i BBIC – Barns behov i centrum*, s. 26 f.

¹⁰⁷ Ewerlöf, G., Singer, A., Sverne, T., *Barnets bästa – Om föräldrars och samhällets ansvar*, s. 29.

¹⁰⁸ Socialtjänsten, *Grundbok i BBIC – Barns behov i centrum*, s. 26.

¹⁰⁹ Ewerlöf, G., Singer, A., Sverne, T., *Barnets bästa – Om föräldrars och samhällets ansvar*, s. 31.

¹¹⁰ Socialtjänsten, *Grundbok i BBIC – Barns behov i centrum*, s. 28 f.

¹¹¹ Dahlberg, C., Forssell, A., *BBIC i praktiken – Att knäcka koden*, s. 34.

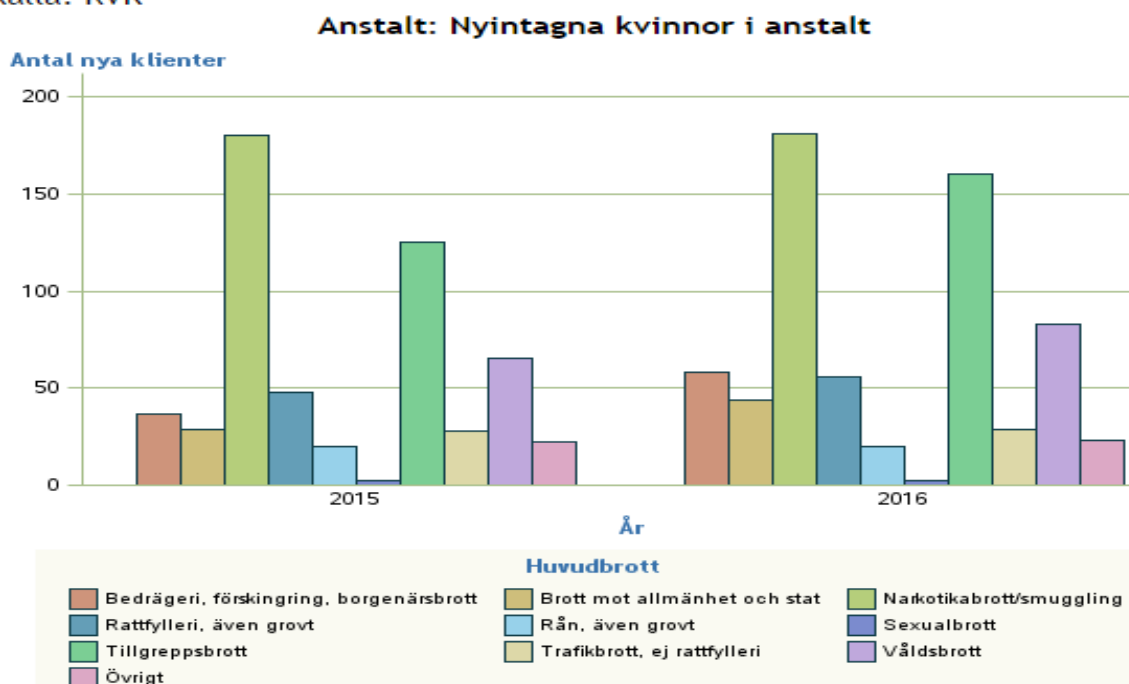
¹¹² A. st.

personutredningar i brottmål.¹¹³ Kriminalvården tillämpar således inte barnets bästa på samma sätt som socialtjänsten gör. Istället har Kriminalvården i de fall som rör placering av spädbarn i fängelse tillsammans med sin förälder en så kallad samrådsskyldighet med socialtjänsten. Kriminalvården bär med andra ord ansvaret för barnets placering i en anstalt, när socialtjänsten har funnit det lämpligt. Efter att en placering medgivits, kan Kriminalvården, som ett led i att uppfylla barnets bästa i 2 kap. 5 § FäL, skicka en så kallad orosanmälan till socialtjänsten i händelse av att en förälder själv inte förmår tillvarata barnets behov.¹¹⁴ Av denna anledning ska här redogöras för hur miljön i anstalter ser ut samt hur den samspelar med föreskrivna krav om barnets bästa både i nationell och internationell rätt samt utifrån psykosociala aspekter.

2.4.1 Frihetsberövade kvinnor med barn i fängelse

Enligt BRÅ verkställdes 1048 män sitt straff under år 2015 för brott mot brottsbalken (SFS 1962:700) (BrB), jämfört med 281 kvinnor. Brotten som avses i BrB är brott mot liv och hälsa (mord och dråp), grov misshandel, sexualbrott och tillgreppsbrott.¹¹⁵ Detta innebär således att det inte är lika vanligt att kvinnor döms för brott så som män gör. De vanligaste brotten kvinnor är dömda för är narkotikabrott, tillgreppsbrott, våldsbrott och sexualbrott. (Se nedanstående tabell).

Källa: KVR

Kvinnor placeras till följd av sin dom antingen i säkerhetsklass 2 eller 3, oavsett om de har barn med sig eller inte. Exempel på kvinnoanstalter med säkerhetsklass 2 är anstalten Hinseberg,

¹¹³ Kriminalvården, https://www.kriminalvardens.se/globalassets/om_oss/styrdokument/kriminalvardens-arbetsordning-20170301.pdf, s. 10.

¹¹⁴ Se bilaga 5 *Orosanmälan till socialtjänsten*.

¹¹⁵ BRÅ, <https://www.bra.se/brott-och-statistik/kriminalstatistik/kriminalvard.html>.

Ystad, Sagsjön (säkerhetsklass 2 och 3) och Färingsö (säkerhetsklass 2 och 3). Exempel på kvinnoanstalter med säkerhetsklass 3 är anstalten Ljustadalen och Ringsjön.¹¹⁶

Nedan har anstalterna Hinseberg, Ystad, Sagsjön och Färingsö studerats utifrån anstalternas organisation, den på anstalterna förevarande boendemiljön och psykiskt välmående bland intagna. Materialet baserar sig på inspektioner utförda under 2015 i enlighet med Opcat,¹¹⁷ en verksamhet som är en integrerad del av JO. Opcat-verksamheten utgår från FN och uppdraget består i att säkerställa intagnas säkerhet och skydd mot omänsklig behandling.¹¹⁸

---

¹¹⁶ Kriminalvården, [https://www.kriminalvarden.se/hitta-och-kontakta/?checked_values=583,598,5433&keyword=.](https://www.kriminalvarden.se/hitta-och-kontakta/?checked_values=583,598,5433&keyword=)

¹¹⁷ JO-protokoll, Dnr 441-2015, Dnr 440-2015, Dnr 1752-2015, Dnr 2527-2015.

¹¹⁸ JO, <https://www.jo.se/Opcat/Om-Opcat-enheten/>.

Tabell 1

Anstalt	<i>Sagsjön</i>	<i>Färingsö</i>	<i>Ystad</i>	<i>Hinseberg</i>
Organisation - Antal platser per Säkerhetsklass (klass 2 och klass 3)	35 platser: 14 st. klass 2 21 st. klass 3	55 platser: 43 st. klass 2 12 st. klass 3	65 platser: Alla klass 2	93 platser: Alla klass 2
Verkställighets- tid - Genomsnittlig tid i anstalt.	Några veckor – livstid	Genomsnitt tre månader	Några veckor – livstid	Genomsnitt fem år
Bemanning - Antal anställda.	30 anställda	40 anställda	95 anställda	156 anställda

Kommentarer:

Verksamheten är indelad i 3 olika säkerhetsklasser; säkerhetsklass 1, säkerhetsklass 2 och säkerhetsklass 3. Säkerhetsklass 1 är den klass i vilken intagna bedöms ha störst behov av kontroll och som också bedöms ha störst risk för återfall i brott. Därmed sitter intagna i säkerhetsklass 1 i slutna anstalter med intensiv bevakning. Säkerhetsklass 2 är också slutna anstalter, där intagna som bedöms löpa lägre risk för rymning och fritagning sitter. Anstalter i denna säkerhetsklass har murar, staket eller någon form av kontroll och bevakning. I säkerhetsklass 3 är det en fråga om öppna anstalter där det saknas rymningshinder.¹¹⁹ Ju högre säkerhetsklass desto högre bemanning krävs. Detta märks tydligt i antal anställda hos Ystad och Hinseberg som har betydligt fler anställda än Sagsjön och Färingsö, som har en blandning av intagna i säkerhetsklass 2 och 3. Hinseberg har totalt 156 anställda, fördelade på 93 platser i anstalten, vilket innebär i snitt 1,7 anställd per intagen.¹²⁰ Färingsö har inte en lika hög bemanningsgrad, då anstalten har 40 anställda fördelade på 55 platser och med andra ord i snitt 0,7 anställd per intagen.¹²¹ Sagsjön å sin sida har endast 30 anställda fördelade på 35 platser i anstalten, vilket också innebär att det blir mindre än en anställd per intagen, 0,9. Noteras bör även att Sagsjön har sju anställda dagtid jämfört med totalt fyra anställda nattetid varav en vilande.¹²²

¹¹⁹ Kriminalvården, <https://www.kriminalvarden.se/fangelse-frivard-och-hakte/fangelse/sakerhetsklass/>.

¹²⁰ JO-protokoll, Dnr 2527-2015 s. 6.

¹²¹ JO-protokoll, Dnr 440-2015 s. 5.

¹²² JO-protokoll, Dnr 441-2015 s. 5, en *vilande personal* innebär att personen ifråga står till förfogande i händelse av att exempelvis ett larm går på grund av olycka, brand, bråk eller rymningsförsök.

Tabell 2

Anstalt	<i>Sagsjön</i>	<i>Färingsö</i>	<i>Ystad</i>	<i>Hinseberg</i>
Miljö, sluten avdelning (klass 2) - Boendemiljö, faciliteter m.m.	Rummen är små. Rummen saknar toalett/handfat Urinpåsar finns nattetid, alt. kontakta personal vid behov <u>Barn tillåts placering</u>	Rummen är små. Rummen saknar toalett/handfat Potta finns nattetid, alt. kontakta personal vid behov <u>Barn tillåts inte placering</u>	Rummen är små. Rummen försedda med toalett/handfat Rummen går att låsa med egen nyckel <u>Barn tillåts placering</u>	Vissa ¹²³ rum saknar toalett/handfat Vissa ¹²⁴ rum försedda med toalett/handfat/dusch Potta finns nattetid, alt. kontakta personal vid behov <u>Barn tillåts placering</u>
Miljö, öppen avdelning (klass 3) - Boendemiljö, faciliteter m.m.	Rummen är små <i>Särskild villa</i> för intagna med barn.	Rummen större än klass 2 <i>Särskilda rum</i> för intagna med barn.	<u>Finns inte</u>	<u>Finns inte</u>

Kommentarer:

Boendemiljön i dessa anstalter är allmänt otrevliga och det gäller för såväl klass 2- som klass 3-avdelningar. Det saknas grundläggande faciliteter för en normal vardag, åtminstone för att det ska stå varje intagen fritt att själv bestämma när denne vill uträtta sina behov. Faciliteter i de öppna avdelningar saknas, men i och med att det är öppna avdelningar, kan intagna använda de gemensamma faciliteterna som är placerade i korridorerna.¹²⁵

Vad gäller placering av föräldrar med barn är det inte alla anstalter som har tydliga rutiner för hur en sådan placering går till. Gemensamt är att sådana placeringar sker i miljöer som bedöms vara lugnare, och i vilka det därmed finns ett lägre antal anställda. Anstalterna Sagsjön och Färingsö är de anstalter där tydliga placeringsrutiner finns. I anstalten Sagsjöns öppna avdelning finns en särskild villa avsedd för kvinnor tillsammans med sina barn. Sagsjön har även särskilda rum i de övriga öppna avdelningarna avsedda för föräldrar med medföljande barn. De anstalter som saknar klass 3-avdelningar och enbart har slutna avdelningar, placerar föräldrar med barn med förbehåll om att så sker i en lugnare sådan.¹²⁶

¹²³ Gäller bostadsrum placerade i s.k. Slottet.

¹²⁴ Gäller bostadsrum placerade i s.k. Parkgården.

¹²⁵ Se t.ex. JO-protokoll, Dnr 440-2015 s. 4.

¹²⁶ Se t.ex. JO-protokoll Dnr 1752-2015 s. 6.

Tabell 3

Anstalt	<i>Sagsjön</i>	<i>Färingsö</i>	<i>Ystad</i>	<i>Hinseberg</i>
Samspel mellan anställda och intagna - Relationer, känslor m.m.	Fungerande, personal dock omedvetna om händelser i klass 3 då det sällan är bemannat. ¹²⁷	Inte fungerande, intagna är missnöjda p.g.a. bristande respekt. ¹²⁸	Inte fungerande, intagna missnöjda p.g.a. särbehandling. ¹²⁹	Fungerade, anställda och intagna är överens om gällande rutiner. ¹³⁰
Samspel mellan intagna - Relationer, känslor m.m.	Inte fungerande, konflikter och rädsla av varandra till följd av frånvaro av anställda. ¹³¹	Inte fungerande, konflikter innefattande mobbning, utfrysning och trakasserier. ¹³²	Inte fungerande, konflikter innefattande mobbning och svartsjuka. ¹³³	Fungerande, kärleksrelationer mellan intagna är dessutom tillåtna. ¹³⁴
Möjlighet till daglig utomhusvistelse (klass 2)	<i>1 h per dag</i> – mellan 12:00-13:00 Utöver det, tre tillfällen för rökning. ¹³⁵	<i>1 h per dag</i> – efter lunch. ¹³⁶	<i>1 h per dag</i> – 30 min efter lunch och 30 min mellan kl. 17.25 och kl. 17.55. ¹³⁷	<i>1 h per dag</i> – efter sysselsättning, kl. 16.30. ¹³⁸
Möjlighet till daglig utomhusvistelse (klass 3)	Intagna kan på fritiden vistas utomhus, inom anstaltens område. ¹³⁹	Intagna kan på fritiden vistas utomhus, inom anstaltens område. ¹⁴⁰	<u>Finns inte</u>	<u>Finns inte</u>

¹²⁷ JO-protokoll, Dnr 441-2015 s. 5, se även *tabell 1* angående antal anställd dagtid respektive nattid.

¹²⁸ JO-protokoll, Dnr 440-2015 s. 6, intagna vittnar om att anställda inom Kriminalvården bl. a. inte respekterar deras integritet och förutbestämda tider.

¹²⁹ JO-protokoll, Dnr 1752-2015 s. 5, särbehandling upplevs av intagna som inte behärskar svenska.

¹³⁰ JO-protokoll, Dnr 2527-2015 s. 8, det finns i varje bostadsrum en särskild pärm innehållande rutiner och förhållningsregler för anstalten.

¹³¹ JO-protokoll, Dnr 441-2015 s. 5.

¹³² JO-protokoll, Dnr 440-2015 s. 6, intagna upplever att kriminalvårdare agerar långsamt i händelse av mobbning och situationer förvärras därigenom.

¹³³ JO-protokoll, Dnr 1752-2015 s. 5, detta upplevs främst till följd av kärleksrelationer.

¹³⁴ JO-protokoll, Dnr 2527-2015 s. 20, relationer ska dock hållas diskreta.

¹³⁵ Enligt ett samtal med en anställd inom Kriminalvården, innebär tiden för rökning ca 5-10 min utomhusvistelse per tillfälle.

¹³⁶ JO-protokoll, Dnr 440-2015 s. 7.

¹³⁷ JO-protokoll, Dnr 1752-2015 s. 7.

¹³⁸ JO-protokoll, Dnr 2527-2015 s. 5.

¹³⁹ JO-protokoll, Dnr 441-2015 s. 7.

¹⁴⁰ JO-protokoll, Dnr 440-2015 s. 8.

Kommentarer:

Gemensamt för dessa anstalter är att konflikter och mobbning är vanligt förekommande. Flera av de intagna i de ovan presenterande anstalterna har under inspektionstillfällena uttryckt sitt missnöje, oro och rädsla till följd av personalens frånvaro. Detta gäller främst efter kl. 16:00 under vardagar samt på helgerna, då bemanningen är betydligt lägre.¹⁴¹ Promenadgårdarna saknar enligt inspektionerna skydd mot nederbörd och snö samt att rastgårdarna inte är anpassade för barnvagnshjul, varför det finns svårigheter för kvinnor med spädbarn att vistas i dessa.¹⁴²

2.4.2 Intagna kvinnors hälsa

En studie har utförts av kriminalvårdens utvecklingsenhet/FoU Stockholm samt Kriminalvårdens nätverk för kvinnliga klienter på 178 fängelsedömda kvinnor på bland annat anstalterna Sagsjön, Färingsö, Ystad och Hinseberg. Studien har skett med hjälp av strukturerade kliniska intervjuer samt ett antal självskattningsformulär som de intagna fick fylla i.¹⁴³ Resultatet som presenteras gäller endast pågående psykisk ohälsa hos intagna, med andra ord behandlas inte huruvida en intagen någonsin lidit av psykisk ohälsa. Procentsatsen som presenteras i studien, är andelen kvinnor som berörs av vardera psykiska funktionsnedsättningen av totala antalet studiedeltagare.

Studien visar följande resultat¹⁴⁴ :

- Barndomstrauma (61 %)
- Missbruk: Alkohol (30 %), narkotika (53 %)
- ADHD (39 %)
- Aggressivitet (36 %)
- Suicidrisk (30 %)
- Depression: (22 %)
- Personlighetsstörningar (18 %)
- Antisocial personlighetsstörning (13 %)
- Agorafobi (torgskräck) (12 %)
- Posttraumatiskt stressyndrom (6 %)
- Tvångssyndrom (5 %)
- Social fobi (socialt ångestsyndrom) (5 %)
- Bulimi (3 %)
- Autism (3 %)

---

¹⁴¹ JO-protokoll, Dnr 441-2015 s. 5, Dnr 440-2015 s. 5, Dnr 1752-2015 s. 5, Dnr 2527-2015 s. 8.

¹⁴² JO-protokoll, Dnr 441-2015 s. 7, Dnr 440-2015 s. 7 f, Dnr 1752-2015 s. 7, Dnr 2527-2015 s. 9.

¹⁴³ Långström, N., Yourstone, J., Wenander, D., *Psykisk hälsa bland fängelsedömda kvinnor i Sverige*, s. 5 f.

¹⁴⁴ Långström, N., Yourstone, J., Wenander, D., *Psykisk hälsa bland fängelsedömda kvinnor i Sverige*, s. 35 ff.

Resultatet av studien visar att nästan varje kvinna som lagförs lider av någon form av psykisk ohälsa. Majoriteten tycks ha varit utsatta för någon form av övergrepp, så som fysisk misshandel eller sexuellt ofredande under hot/tvång mellan åren 0-18 år. Hela 61 % av kvinnorna har genomgått barndomstrauman, som resulterade i svåra psykiska problem. Detta faktum betyder att flertalet kvinnor mår psykiskt dåligt. Andelen kvinnor som missbrukar antingen alkohol eller narkotika stämmer överens med ovanstående statistik under 2.4.1 *Frihetsberövade kvinnor med barn i fängelse*, som påvisar att det vanligaste brottet kvinnor lagförs för är narkotikarelaterade. Kvinnor som bedöms ha ADHD är mer än en tredjedel, vilket innebär att många kvinnor lider av uppmärksamhetsproblem, impulsivitet och överaktivitet som är de vanligaste symtomen för ADHD-patienter.¹⁴⁵ Kvinnor som är dömda förefaller vara aggressiva, då över en tredjedel av dem har en pågående aggressivitetproblematik i form av verbal och fysisk aggressivitet. Härigenom kan slutsatsen dras att många kvinnor lider av depression som vållar stora risker för självmord. Notera att både depression och självmordstankar går under kategorin borderline-emotionellt-instabil personlighetsstörning.¹⁴⁶ Det kan även tilläggas att kvinnorna från studien generellt sett har en låg kognitiv förmåga samt låg självkänsla.¹⁴⁷

---

¹⁴⁵ 1177, https://www.1177.se/Kalmar-lan/Fakta-och-rad/Sjukdomar/Adhd/?ar=True_

¹⁴⁶ 1177, https://www.1177.se/Kalmar-lan/Fakta-och-rad/Sjukdomar/Adhd/?ar=True_

¹⁴⁷ Långström, N., Yourstone, J., Wenander, D., *Psykisk hälsa bland fängelsedömda kvinnor i Sverige*, Kriminalvården 2014, s. 42 ff.

3 Analys

3.1 Analys av barnets bästa utifrån psykosociala perspektiv

Flertalet aspekter bildar, som ovan har beskrivits, en förklaringsmodell för hur barnets behov utifrån såväl inre som yttre faktorer påverkas och sedermera tar sig uttryck. Dessa aspekter är även viktiga för att kunna bilda en uppfattning i de situationer där ett eller flera behov på endera vis har förbigåtts eller inte beaktats i tillräckligt stor utsträckning. I det följande kommer vardera sidan av BBIC-triangeln att analyseras utifrån barnets perspektiv när en förälder sitter fängslad och det ligger för handen att avgöra huruvida barnet ska placeras tillsammans med denne. Bedömningen ska så som bekant göras med beaktande av vad som är att anse som barnets bästa, ett ställningstagande som varierar från fall till fall.

Familj- och miljösidan i sig kan med hänsyn tagen till fängelsevistelse sägas bestå av flera riskfaktorer, där barnet kan komma att utveckla skadliga personlighetsdrag. Exempelvis, som nämnts tidigare, är det ett faktum att ett barn tillsammans med sin vårdnadshavare, spenderar tid tillsammans med andra dömda människor. Detta sker, i enlighet med vad som anfört under 2.4.1 *Frihetsberövade kvinnor med barn i fängelse*, i sådana avdelningar där det i förekommande fall utomhusvistelse inte är tillåtet mer än en timme per dag. Av denna anledning kan det starkt ifrågasättas huruvida ett barns behov av en trygg, välorienterad och stimulerande miljö tillgodoses när ett spädbarn befinner sig tillsammans med sin förälder inlåst i ett fängelse. Likaså kan detta ifrågasättas i de fall den intagne föräldern befinner sig på en sådan anstalt där säkerhetsklassen är ställd något lägre och då fångarna har en större frihet och på så vis kan röra sig fritt inom anstaltsområdet. Enligt de undersökningar som gjorts när JO har granskat olika svenska anstalterna är känslan av otrygghet slående på flera av dem. Många av de intagna upplever under sin tid på anstalten att de är utsatta för en potentiell risk, att på ett eller annat vis bli påhoppade eller annars utsatta för hot av andra människor som befinner sig intagna på anstalten i fråga. Det är av denna anledning ytterligare en möjlig riskfaktor för ett spädbarn att befinna sig i ett fängelse, då risken för att själv utsättas för hot eller våld finns, samtidigt som vårdnadshavaren är ställd inför samma risk. Föräldern ska enligt teorin vara ett barns trygga punkt och oavsett hur den miljö där ett barn växer upp, sett till olika socioekonomiska faktorer, kan ett barn frånsett pengar eller status komma att bli ett tryggt barn. Såklart spelar det som bekant in huruvida de olika aspekterna lyckas bli tillgodosedda eller inte, men viktigt är att betänka vikten av hemmiljön då det finns olika hjälpinsatser att tillta. Med detta sagt kan det klargöras att en förälder inlåst på ett fängelse, troligen inte kan erbjuda den trygga miljö som denna hade kunnat göra i ett frisläppt tillstånd. Ytterligare en viktig aspekt i sammanhanget är vilka andra personer som finns i föräldrarnas och dess barns närhet och då i fråga om olika kriminalvårdare och andra anställda inom Kriminalvården. Ett litet barn står som ovan redovisat i behov av en kontinuerlig kontakt med de personer som finns eller uppehåller sig i dess närhet och detta för att personerna på något vis ska kunna utgöra en trygg punkt för barnet. Med de flertalet anställda som faktiskt finns på en anstalt, se tabell 1 under 2.4.1 *Frihetsberövade kvinnor med barn i fängelse*, går det ställa sig frågande till huruvida detta behov kan anses vara möjligt att tillgodose när personalen är i ständig rörelse och inte enbart samma personal arbetar vid dygnets alla timmar.

En annan fråga i sammanhanget är att klargöra i vilken grad en intagen förälder är att anse som en bra förälder. Fängelsetiden innebär för en intagen att rehabiliteras och i största möjliga mån sona för det brott som begåtts, för att på så vis kunna återgå till ett så normalt liv som möjligt när tiden för frisläppning är kommen. Denna process kan betyda en stor väntan, samtidigt som den kan vara förenad med en stor press från såväl Kriminalvården som samhället att återhämta sig och bli en bättre individ. En förälder ska som bekant finnas tillgänglig för sitt barn och i största mån sätta barnet i det främsta rummet. Möjligheten för en förälder att ha sitt barn hos sig, kan förhindra återhämtningsprocessen som vederbörande genomgår under strafftiden. Ett annat perspektiv på dilemmat är barnets existens i föräldrarnas liv under fängelsevistelsen, möjligen kan komma att påskynda och underlätta strafftiden. Föräldrarnas roll som vårdnadshavare kommer med sannolikhet, att i mer eller mindre någon utsträckning behöva tillmätas större vikt, än den del som utgör föräldrarnas personliga sfär.

Myndigheterna resonerar kring den intagne föräldrarnas förmåga att vara en god anknytning till barnet, vilket också är den grund varpå barnets bästa grundas.¹⁴⁸ Placering av spädbarn i fängelse är på kort sikt därmed till fördel för barnet och dennes förälder, detta då de kan spendera tid tillsammans och barnet förmår knyta an till sin förälder. På lång sikt kan detta komma att få negativa konsekvenser för barnet och föräldern. Förälder kan komma att riskera sin möjlighet till återhämtning, genom exempelvis uteblivna besök till behandlingsprogram som Kriminalvården har att tillgå,¹⁴⁹ eller studier som åsyftar till en återanpassning i samhället.¹⁵⁰ Förmår föräldern inte att återanpassa sig under strafftiden, kan inte heller denne förälder sägas utgöra en trygg anknytningsperson till barnet. Därmed är det på långt sikt inte till barnets bästa om det placeras tillsammans med sin förälder under strafftiden. Frågan som härtill uppkommer är vilket intresse som väger tyngst vid bedömningen kring placering av spädbarn i fängelse.

Vad som tidigare nämnts angående hälsa och välmående för ett barn och dess utveckling är ytterligare en viktig del i sammanhanget. Kriminalvården ska åta sig att förse en förälder, vars spädbarn ska bli placerat tillsammans med denne i fängelse, med exempelvis barnvagn och blöjor. Så långt kan Kriminalvårdens ansvar få anses vara i förenlighet med ett barns behov och vad som är att anse som barnets bästa. Det är dock inte enbart de fysiska behoven som behöver tillfredsställelse och det har tidigare påtalats om risken att drabbas av traumatiska upplevelse i ett fängelse. Detta är något som gäller såväl för den intagne föräldern, ytterligare intagna, likväl som det gäller för personal och ett medföljande barn. Traumatiska upplevelser är en riskfaktor för att senare i livet riskera att utveckla psykosociala problem, vilket under 2.4.2 *intagna kvinnors hälsa* har redogjorts för. Sett till den omständigheten kan det ifrågasättas starkt att ett spädbarn överhuvudtaget kan placeras tillsammans med sin förälder i ett fängelse, då det finns andra, dömda människor i fängelset. Brottsligheten inom anstalter i Sverige är förvisso låg, samtidigt som hot, mobbning och rädsla är vanligt förekommande. Enligt de undersökningar som genomförts uppges det i flertalet fängelser att många av de intagna upplever rädsla under

---

¹⁴⁸ Se t.ex. bilaga 4 *En god anknytningsperson*.

¹⁴⁹ Kriminalvården, <https://www.kriminalvarden.se/behandling-och-varld/behandlingsprogram/>.

¹⁵⁰ Kriminalvården, <https://www.kriminalvarden.se/lattlast/fangelse-for-familj-och-vanner/utbildning/>.

de gånger bemanningen på fängelset är låg eller till och med obefintlig. I de fall en förälder ska riskera att vara orolig över att kunna bli hotad, samtidigt som personen i fråga ska vara en trygg anknytningspunkt till sitt barn, går det med fog ställa sig frågande till hur lämpligt det är. Känslor är så som bekant inte något som enbart återfinns inuti kroppen, utan det går läsa utifrån kroppsspråk och andra typer av attribut. Även om det rör sig om små barn som befinner sig tillsammans med sina föräldrar i landets fängelser är de så pass mentalt utvecklade att de känner av om den trygga personen i dess närhet utstrålar rädsla eller på annat vis inte finns där för dem till ett hundra procent.

3.2 Analys av beslut rörande barnets bästa i anstalt

Första beslutet som analyserats avsåg en kvinna som har dömts för grovt bokföringsbrott enligt 11 kap. 5 § st. 2 BrB samt för grov trolöshet mot huvudman enligt 10 kap. 5 § st. 2 BrB till fängelse i två år och sex månader. Förvaltningsmyndigheterna har i detta ärende yttrat sig på följande sätt.¹⁵¹ Med hänsyn till socialtjänstens yttrande beslutade Kriminalvården att medge kvinnan att ha sitt spädbarn hos sig under tiden hon ska verkställa sin dom, då denna åtgärd ansågs vara i enlighet med barnets bästa, se 2 kap. 5 § FäL. Beslutet har fattats då socialsekreteraren har besökt anstalten Färingsö, likväl som denne har samtalat med kriminalvårdsinspektör och anstaltschef, barnombud, det väntande barnets far samt kvinnan i fråga. Alla dessa delar är vad som sedan ligger till grund för en samlad helhetsbedömning om huruvida barnet ska placeras i fängelse eller inte.

3.2.1 Yttranden från socialtjänsten

Socialtjänsten har i sitt yttrande fastställt att både föräldrar har förmåga att *”själva väl tillgodose sitt väntade barns behov”*. Socialtjänsten har med andra ord i sin utredning valt att fokusera på del 3 i BBIC-triangeln, som avser föräldrarnas förmåga att tillgodose barnets behov. Det framgår dock inte av yttrandet om fadern kan utgöra en risk för barnet eller om fadern exempelvis har missbruksproblematik eller liknande som gör honom till en mindre lämplig förälder. Det framgår snarare motsatsen, nämligen att han är redo att ha barnet hos sig om det behövs. Med beaktande av detta går det ställa sig undrande till varför barnet inte kunde placeras hos sin far, istället för att placeras i fängelse med sin mor. Detta är ett uppseendeväckande yttrande från socialtjänsten, då myndigheten som tidigare nämnts har att ta hänsyn, utöver föräldrarnas förmåga, till bland annat *barnets behov* och *familj och miljö* i enlighet med BBIC-triangeln.¹⁵²

Avseende barnets behov bedömer socialtjänsten, att det *”utifrån barnets behov av tillgång till båda sina föräldrar (...) är till det väntade barnets bästa om barnet bor med sin mor i fängelset då detta ger större möjlighet till kontakt med både föräldrarna än om barnet bor med sin far”*. Anförandet saknar belägg, då det inte kan utläsas av yttrandet på vilket sätt barnet skulle kunna tillbringa mer tid med både sina föräldrar i fängelset än om barnet bor hos sin far. Besöksrätten är stadgad både i internationell rätt, som i exempelvis art. 9 i barnkonvention, samt i nationellt rätt så som i 7 kap. 1 § FäL. Enligt ett telefonsamtal till anstalten Färingsö kan det konstateras

---

¹⁵¹ Se bilaga 1 *Spädbarn i fängelse*.

¹⁵² Se avsnitt 2.3.2.1 *Barnets behov*.

att anstalten har besökstiden förlagda till helger samt röda dagar mellan 8:30–11:30 alternativt mellan 14:30-17:30. Detta betyder att fadern kan komma med sitt barn två gånger/vecka för att besöka den intagne modern. Noteras bör att fadern är folkbokförd i Stockholm och Färingsö anstalt är belägen i Stockholm. Utifrån samtalet till anstalten Färingsö kom det till kännedom att anstalten har avsatt en särskild lägenhet för besökande föräldrar med barn. Detta inbegriper att det inte är svårt för fadern att ta med sig barnet på besök två gånger i veckan om han vill. Besöken kan därigenom vara förlagda till tre timmar per tillfälle och dag, samtidigt som det finns en möjlighet för en far och ett medföljande barn att övernatta i anstalts besökslägenhet tillsammans med den intagne modern. En sådan övernattningsförutsätter att barnet inte är placerat tillsammans med sin moder i fängelset, utan enbart kommer dit för att besöka henne. Det här föranleder en tanke om att ett barn som besöker sin ena förälder i ett fängelse, har större möjlighet att knyta an till båda sina föräldrar än vad som skulle kunna göras om barnet i fråga varit placerad i fängelset tillsammans med ena föräldern. Detta eftersom besökslägenheten då inte är en möjlighet, utan besöken enbart varar i tre timmar i de vanliga besöksrummen.

I det aktuella fallet går det konstatera att det inte i sig är svårt för fadern att ta sig till anstalten Färingsö, då han är folkbokförd i samma kommun som anstalten är förlagd i. Härigenom borde det vara till barnets bästa, för att kunna tillbringa så mycket tid som möjligt med båda föräldrarna, att bo tillsammans med fadern och kontinuerligt besöka modern i anstalten tillsammans med fadern. Det borde förefalla vara mer lämpligt att ett barn under större delen av veckan befinner sig i en trygg miljö, vilket inte i samma utsträckning kan tillgodoses i och med vistelse i ett fängelse. När då möjligheten att kunna tillbringa tid med båda sina föräldrar två dagar i veckan finns, står det klart att det är en lämpligare lösning med beaktande av vad som borde anses vara barnets bästa.

Den andra delen i BBIC-triangeln som avser familj och miljö tycks saknas helt och hållet i yttrandet. Det framgår exempelvis inte hur socialtjänsten har ställt sig till studierna om frihetsberövade kvinnors hälsa, till kriminaliteten i Björngärdet eller till det omständigheten att mobbning, utfrysning och trakasserier förekommer i anstalten Färingsö. Detta yttrande ligger till grund för att barnet kommer att vistas i den miljön i ett år och åtta månader, förutsatt att kvinnan blir villkorligt frigiven. Med hänsyn till det borde socialtjänsten ha utrett vilka skyddsmöjligheter barnet har. Detta ansvar betonas i art. 20 barnkonventionen som klargör att i de fall barnet berövats sin familjemiljö, ska den ha rätt till skydd. Kriminalvården garanterar inte skydd för ett medföljande barn, utan det åvilar istället barnets förälder.¹⁵³ Då det inte går att utläsa från socialtjänstens yttrande huruvida anstalten Färingsö kommer kunna garantera barnets säkerhet, mer än att mamman ”*kan dra sig tillbaka med sitt barn vid behov*” är utredningen bristfällig. Eftersom medgivandet ska vara förenlig med 2 kap. 5 § FäL, som i sig utgår från art. 3 barnkonventionen, kan det ifrågasättas om placeringen är att anse som förenlig med barnets bästa.

---

¹⁵³ Se bilaga 3 *Spädbarnets säkerhet*.

3.2.2 Yttranden från kriminalvården

Kriminalvården har först konstaterat att kvinnan ifråga inte har en dokumenterad historik eller missbruksproblematik. Kvinnan har enligt Kriminalvården inte heller givit uttryck för prokriminella attityder och värderingar och därtill bedömts ha låg risk för återfall i brott. På så sätt har Kriminalvården garanterat att barnet har en trygg anknytning, vilket är en central del av barnets behov, då ett barn måste kunna utveckla en sund relation till åtminstone en av föräldrarna.¹⁵⁴ Anmärkningsvärt är dock att Kriminalvården inte fäst vikt vid den miljön i vilken barnet kommer att vistas, förutom det faktum att han kommer att placeras på en öppen avdelning med sin mor. Det är vidare oroväckande att det inte en enda gång kan utläsas något om barnets trygghet. Att barnets mor inte har kriminella attityder innebär inte att övriga inte har det, då intagna i Färingsö är dömda för olika typer av brott. Kriminalvården kan således sägas ha brustit i att beakta risken för att barnet far illa. Vidare har de brustit i att beakta barnets psykologiska och fysiska hälsa samt de kort- och långsiktiga konsekvenser som detta beslut kan medföra för barnet. Dessa aspekter är lagstadgade i bland annat 6 kap. 1 § FB, av vilket det uttryckligen framgår att *"barn har rätt till omvårdnad, trygghet och en god fostran"*. Vidare är dessa aspekter lagreglerade i 6 kap. 2 a § FB. Enligt förarbeten till 6 kap. 2 a § FB ska dessa olika omständigheter väga tungt i bedömningen.¹⁵⁵ Jämför även art. 3 i barnkonvention som är bindande för Sverige. Art. 3 barnkonventionen föreskriver att barnets bästa ska vara i centrum vid alla beslut samt att staten har att säkerställa att myndigheter, Kriminalvården i detta avseende, uppfyller de fastställda normer, särskilt vad gäller säkerhet, hälsa, personalens antal, och lämplighet samt behörig tillsyn.

I sammanhanget framgår det av det aktuella beslutet att inför varje prövning av om ett intagens barn ska placeras tillsammans med denne, ska det föras en dialog med de övriga intagna i avdelningen för att på så vis belysa innebörden av att ett barn befinner sig i en anstalt. Då inga förändringar av miljön i anstalten tycks ha skett sedan socialtjänsten gjort sin utredning, går det ställa sig frågande till det faktum att JO har konstaterat att det på anstalten Färingsö förekommer såväl mobbning, utfrysning som andra trakasserier. Även om det inte skulle vara barnet själv som blir utsatt för det, kan konsekvenserna från det att den intagne föräldern drabbas, i sin tur komma att inverka på barnet likväl. I detta avseende är det också värt att notera att intagna har påpekat i JO-inspektionen av anstalten Färingsö, att personalens underlåtenhet att ingripa vid vissa typer av konflikter samt att personalens frånvaro under stora delar av dygnet upplevs bekymmersam. Personalbrist upplevs av intagna efter kl. 16:00 under vardagar samt under helgerna. Då intagna är fria att röra sig inom avdelningens områden mellan kl. 7:00 och 21:00,¹⁵⁶ är det dessvärre lättare att barnet utsätts för olika övergrepp, så som våldsövergrepp eller sexuella övergrepp. På liknande sätt strider detta mot art. 19 barnkonventionen, av vilken det framgår att varje barn har rätt att skyddas mot bland annat fysiskt våld. Detta strider vidare mot art. 34 barnkonventionen, som fastslår att varje barn har rätt att skyddas mot bland annat sexuella övergrepp. Att barnet eventuellt kan utsättas för både fysiska övergrepp och psykiska

---

¹⁵⁴ Se avsnitt 2.3.2.1 *Barnets behov*.

¹⁵⁵ Prop. 2005/06:99 s. 86.

¹⁵⁶ JO-protokoll, Dnr 440-2015 s. 4.

övergrepp är ett faktum med tanke på att våldsbrott är det tredje vanligaste brottet kvinnor lagförs för samt att sexualbrott är det fjärde vanligaste brottet kvinnor blir dömda för.¹⁵⁷

En väl beaktansvärd aspekt bör även lyftas fram. Det tillstånd som Kriminalvården har lämnat, som medför föräldrarnas rätt att ha sitt barn hos sig under verkställigheten kan återkallas. En återkallelse av ett beslut kan komma att ske om sakförhållandena som det aktuella beslutet rör har ändrats och att dessa nya förhållanden inte i sig skulle ha lett till ett beviljande. Skulle de vid ett senare tillfälle från det att ett positivt beslut fattats framkomma omständigheter som vid beslutstillfället var okända för Kriminalvården och om dessa i sig skulle ha medfört ett nekande beslut, kan också ett tillstånd att ha sitt barn hos sig återkallas. Det är med andra ord en stor del av socialtjänstens roll så som myndighetsutövare och den instans som ska bedöma huruvida en placering av spädbarn i anstalt är förenlig med barnets bästa, som lyfts över till Kriminalvården i händelse av att barnet far illa. Tidigare har det i sammanhanget anförts att Kriminalvården inte direkt ansvarar för att barnets intressen tillvaratas, utan ansvaret ankommer på dem genom föräldrarnas önskemål. Kriminalvården får med andra ändå sägas ha ett indirekt ansvar för spädbarn placerad i anstalt, för att på så vis kunna tillvara ta barnets bästa.

3.3 Analys av beslut rörande barnets bästa i häkte

Beslutet som analyserats avser ett par där mannen dömts för grov stöld, enligt 8 kap. 4 § BrB och försök till grov stöld enligt 8 kap. 12 § BrB samt 23 kap. 1 § BrB, till fängelse i två år och tre månader för att han sedan ska utvisas. Kvinnan i sin tur har dömts för medhjälp till grov stöld, enligt 8 kap. 4 § BrB samt 23 kap. 4 § BrB och för häleri i enlighet med 9 kap. 6 § st. 1 BrB, till fängelse i ett år för att även hon sedan utvisas. Paret gjorde sig skyldig till ovanstående brott under tiden kvinnan var gravid, vilket fick till följd att barnet föddes under perioden paret satt häktade. Kriminalvården och socialtjänsten samrådde i enlighet med 2 kap. 4 § HåL och resonerade kring placering av barnet i häktet utifrån barnets bästa. Myndigheterna har i ärendet yttrat sig på följande sätt.¹⁵⁸ Med beaktande av socialnämndens yttrande, beslutade Kriminalvården att det nyfödda barnet skulle medges placering tillsammans med sina föräldrar i häktet tills ett annat beslut fattas.

3.3.1 Yttrande från socialtjänsten

Socialtjänsten har med beaktande av barnets unga ålder resonerat kring de vid tidpunkten förevarande behoven barnet kräver. Nämnden anför att det utifrån teorin om en trygg anknytning vore att anse som barnets bästa, om barnet fick tillbringa så mycket tid som möjligt tillsammans med sina föräldrar. Behovet av att tillbringa tid med sina föräldrar förstärks även genom resonemanget om att ett så pass litet barn inte kräver mer stimulans än vad föräldrarna kan erbjuda. Därmed medgavs de rätt att ha sitt spädbarn hos sig i häktet i väntan på domen.

Eftersom det i Sverige inte finns någon övre tidsgräns för hur länge en person kan begäras häktad i väntan på dom, kan det ifrågasättas om en sådan placering är fattad i enlighet med vad som föreskrivs i art. 27 barnkonventionen. Barnet har enligt artikeln en grundläggande rättighet

---

¹⁵⁷ Se avsnitt 2.4.1 *Frihetsberövande kvinnor med barn i fängelse.*

¹⁵⁸ Se bilaga 2 *Spädbarn i häkte.*

till en trygg tillvaro, samtidigt som exempelvis behovet av mat och kläder ska tillgodoses. En skälig levnadsstandard och genom det ett välbefinnande som inte riskerar att utsätta barnet för negativa associationer är vad som föreskrivs i art. 27 barnkonventionen. Ett häkte är inte att anse som en miljö där ett barn får ett tillfredsställande kontinuitet som vidare beskrivs i art. 20 barnkonventionen. Placering i häkte innebär nämligen en tillfällig placering i väntan på dom med fängelsestraff som förmodad påföljd, då häktesplacering förutsätter *sannolika skäl misstänkt*. Eftersom det i detta fall rör sig om att föräldrar som är häktade, för att de sedan ska fängslas och sedermera utvisas ur landet, kan det ifrågasättas hur socialtjänsten vägt barnets rätt till en stabil och varaktig miljö, där barnets samtliga behov utifrån BBIC-triangeln kan komma att tillgodoses. Exempelvis kan här nämnas behovet av social stimulans.

Föräldrarna lämnade aldrig landet efter sitt avtjänade straff, utan levde istället gömda och begick efter en tid ytterligare brott, för vilka de tilldömdes fängelse.¹⁵⁹ Det kan därför även ifrågasättas om föräldrarna uppfyller de föreskrivna krav i 6 kap. 1 § FB, där det framgår att ett barn har rätt till en god fostran. Av yttrandet från socialtjänsten framgår ingenting om föräldrarnas prokriminella attityder och värderingar, då föräldrarnas brottslighet inte är en engångsföreteelse, utan snarare kännetecknas av professionalitet och kontinuitet. Detta innebär att föräldrarna inte kan erbjuda en sådan fostran som avses i 6 kap. 1 § FB. När föräldrarna brister i den förmågan att kunna ge sitt barn den typen av fostran, kan föräldrarna inte anses vara en god anknytning till barnet. Detta framgår av målet presenterat i avsnitt 2.1 *Nationell rätt*.¹⁶⁰ Med hänsyn till detta, kan det konstateras att det inte heller är lämpligt att placera ett barn tillsammans med sådana föräldrar.

Konsekvenserna som ska ses på såväl kort som långt sikt kan även dessa ifrågasättas om de beaktats vid bedömningen som föregått placeringen i häktet. Ett så litet barn kan mycket väl sägas inte stå i samma behov av lek och social stimulans. Därför får beslutet anses att på kort sikt vara i enlighet med barnets bästa. Huruvida det kommer att kunna tillgodose barnet bästa på lång sikt kan däremot ifrågasättas. Barnets föräldrar kommer, efter häktesplacering försättas i fängelse och sedan utvisas ur landet.¹⁶¹ För barnet innebär detta tre olika miljöombyten inom en kort period. På lång sikt kan ett så frekvent byte av miljöer komma att leda till negativ utveckling för barnet.

3.3.2 Yttrandet från Kriminalvården

Kriminalvården har inte närmare beskrivit de överväganden som legat till grund för detta beslut som rör barn. Därmed går det inte utläsa hur Kriminalvården motiverar placeringen utifrån barnets perspektiv och hur placering är att anse som barnets bästa. Anledningen till detta går enbart spekulera i, men en tänkbar anledning torde bestå i att häktningstiden företrädesvis inte ska vara särskilt lång och därmed kan en vidare utredning aktualiseras när det eventuellt blir fråga att avgöra om barnet kan medfölja föräldern i anstalten. Med tanke på att Kriminalvården

---

¹⁵⁹ B 1760-16.

¹⁶⁰ Se not 32.

¹⁶¹ B 86-14.

inte ansvarar för barnets säkerhet,¹⁶² är det anmärkningsvärt att någon framställning i detta fall inte framgår av beslut. Säkerheten torde vara en av de mest grundläggande aspekterna att tillvarata inom ramen för bedömningen kring vad som är barnets bästa.

3.4 Analys av 2 kap. 5 § FäL utifrån barnets bästa

Kriminalvården och socialtjänsten har som tidigare redogjorts för en skyldighet att beakta barnets bästa när placering av spädbarn i fängelse aktualiseras. Denna skyldighet framgår av bland annat 2 kap. 5 § FäL. Placering av spädbarn tillsammans med sin förälder i anstalt är möjlig under två omständigheter, så som tidigare nämnts är det en möjlighet om strafftiden för föräldern är kort, alternativt att denne snart ska utvisas, och att det för barnet inte finns någon lämpligare placering. Dessa omständigheter beskrivs inte närmare i förarbeten. Det finns dessvärre inga prejudicerande fall där dessa omständigheter har klargjorts. Bestämmelsen 2 kap. 5 § FäL och dess tillhörande omständigheter har endast prövats en gång i Kammarrätten i Göteborg.¹⁶³ Däremot framgår inte av fallet vilka ställningstaganden domstolen har tagit och hur domstolen resonerat kring de faktiska omständigheterna som ska uppfyllas för att placering av spädbarn tillsammans med förälder ska medges. Kammarrätten har endast angett vilka omständigheter föranleder en placering av barnets i fängelse och konstaterat utifrån de förevarande sakomständigheterna, att fadern inte ska medges rätt att ha sitt spädbarn hos sig.

Myndigheterna, Kriminalvården och socialtjänsten, ska i enlighet med art. 3 barnkonventionen redogöra för vad som är bäst för barnet samt beskriva hur tungt barnets bästa ska väga i varje enskilt fall. Prövningen ska även innehålla en närmare beskrivning om såväl kort-som långsiktiga konsekvenser som beslutet kan komma att medföra.¹⁶⁴ Detta innebär med andra ord att myndigheterna har ett krav genom art. 3 barnkonventionen, att dels beakta barnets bästa i 2 kap. 5 § FäL och dels redogöra för hur detta beaktas i det enskilda fallet. Med detta i åtanke är det förvånansvärt att det i tre beslut där spädbarn medgetts rätt att följa med sin förälder i anstalten, helt saknas en redogörelse för hur placeringen bedömts förenlig med barnets bästa.¹⁶⁵ I samtliga beslut framgår identiska redogörelser för *bakgrund, skäl för beslut* samt vad som gäller för Kriminalvårdens *bedömning*.¹⁶⁶ Samtidigt finns det beslut, också grundade på 2 kap. 5 § FäL rörande placering av spädbarn i fängelse, där det ges en komplett redogörelse för barnets bästa. Hänsyn har tagits till barnets behov på såväl kort som lång sikt, där behovet av social stimulans i form av aktiviteter och kontakt med andra människor sägs öka med ålder. Fängelsemiljön har även den beaktats och likaså mammans förmåga att för barnet vara en trygg anknytningsperson.¹⁶⁷

En standardiserad mall tyder på att myndigheterna brister i att redogöra för vilka grunder dessa beslut har bedömts vara i enlighet med barnets bästa i 2 kap. 5 § FäL. Detta kan bero på att synen på barnets bästa skiljer sig åt mellan landets anstalter, då barnets bästa kan ses som en

---

¹⁶² Se bilaga 3 *Spädbarnets säkerhet*.

¹⁶³ Mål nr 507-14.

¹⁶⁴ Prop. 2005/06 s. 38.

¹⁶⁵ Se bilaga 6 *Standardiserade mallar*.

¹⁶⁶ A. st.

¹⁶⁷ Se bilaga 7 *Redogörelse för barnets bästa*.

stark rättighet, med stöd i barnkonventionen, samtidigt som det kan ses som en riktlinje och ett allmänt förhållningssätt inom ramen för myndighetsutövningen. Myndigheterna står inför utmaningen att uppfylla kraven i såväl nationell som internationell rätt och tillvarata barnets bästa, samtidigt som de ska placera ett oskyldigt barn i fängelse för att dennes mamma vill ha sitt spädbarn hos sig. Med beaktande av det kan det konstateras att utformningen av 2 kap. 5 § FäL i sig är problematisk och motsägelsefull. Det ligger förvisso en svårighet i att rättfärdiga placering av spädbarn i fängelse utifrån ett barnperspektiv, där behov av trygghet och anknytning är en utgångspunkt. I sin tur innebär det att lagstiftningen är bristfällig och att barnets bästa riskerar att åsidosättas.

4 Konklusioner och avslutande kommentarer

Barnets bästa finns lagstadgad inom flertalet områden. Begreppet i sig är inte preciserat, utan lämnar i det enskilda fallet utrymme för olika aspekter och intresseavvägningar, för att på så vis kunna fatta ett korrekt beslut. Det ligger däremot en svårighet i att precisera begreppet i lag, eftersom de subjektiva omständigheterna i varje enskilt fall skulle komma att minska prejudikatvärdet i ett vägledande fall, samtidigt som rättssäkerheten i och med det skulle komma att äventyras. Tydlighet och förutsebarhet är centrala utgångspunkter i en rättsstat.

Tillämpningen av barnets bästa lämnar stort utrymme för de i det enskilda fallet, subjektiva omständigheterna. Med andra ord så tillmäts alla de omständigheter som avser att tillgodose ett barns behov stor vikt, samtidigt som dessa omständigheter beroende på sitt sammanhang såväl kan vara i förenlighet med barnets bästa, som de kan stå i strid med det. Ett förtydligande exempel är föräldrarnas förmåga att vara en god anknytningsperson till sitt barn, vilket är ett centralt element inom *barnets bästa*, men att detta element kan stå i strid med det om föräldern i fråga inte utgör en trygg anknytningspunkt.

Utöver de subjektiva omständigheterna inom ramen för barnets bästa, skiljer sig den rättsliga tillämpningen mellan Kriminalvården och socialtjänsten åt. Som tidigare har nämnts, är det socialtjänsten, genom socialnämnden, som har det primära ansvaret för barn och att deras intressen och behov tillvaratas, jämte 5 kap. 1 § SoL. Med detta sagt kan slutsatsen dras, att socialtjänsten betraktar *barnets bästa* mer som en regel än en eftersträvansvärd princip, då de har att förhålla sig till gällande rätt i form av bestämmelserna i FB, dess förarbeten samt tillhörande praxis. Socialtjänsten har även att följa evidensbaserade forskningsmetoder så som BBIC-triangeln, där barnets behov kan belysas och tillgodoses. Med andra ord har socialtjänsten redskapen för att en bedömning ska göras på bästa sätt med utgångspunkt i barnets bästa. Kriminalvården har endast, innan placering av spädbarn sker, att förhålla sig till 2 kap. 5 § FäL och de i förarbetena nämnda omständigheterna för i vilka situationer där en placering av spädbarn tillsammans med förälder i fängelse, är förenlig med barnets bästa. Situationerna som gör en sådan placering förenlig med barnets bästa är *kort strafftid* alternativt att *utvisning snart ska ske*, och att *ingen lämpligare placering* av barnet finns att tillgå.

Först efter placering av spädbarn i fängelse med sin förälder, har Kriminalvården en skyldighet enligt 2 kap. 7 § FARK, att utrusta föräldern med nödvändiga redskap samt i möjligaste mån anpassa boendemiljön så att föräldern förmår vårda det medföljande barnet. Ansvaret för Kriminalvården att tillvarata *barnets bästa* är därmed sekundärt och kan därför ses som en princip snarare än ett regelverk. Detta beror på faktumet att propositionen till 2 kap. 5 § FäL inte klargör vad som avses med *kort strafftid* och inte heller vad som utgör det *lämpligaste alternativet* för ett barns placering. Slutsatsen bygger på de redovisade besluten och de där förda resonemangen om hur uppfattningen av rekvisiten ser ut. Exempelvis kan nämnas när barnets far befinner sig i frihet, medan barnets mor sitter inlåst, torde det vara det lämpligaste alternativet att låta barnet bo med sin far och utveckla en god anknytning till honom. Det har förekommit fall där placering istället sker hos modern, vilket skulle kunna bero på amning som enbart kan tillgodoses av henne. Det kan även bero på att placeringen fungerar som hjälpmedel i moderns psykiska tillstånd, då ett barnets närvaro kan göra tillvaron i anstalten drägligare.

Samma problematik återfinns gällande de omständigheter som rör föräldrarnas *strafftid i anstalten*. Det förekommer att ett spädbarn placeras med sin mor, med en verkställighetstid på närmare tre år och samtidigt finns beslut där spädbarn placeras tillsammans med föräldern i enbart en månads tid. Med andra ord är tidsspännat stor och till följd av brist på prejudicerande domar, är det svårt att sätta en tydlig gräns för vad som är att avse med en *kort strafftid*. Dessutom saknar flera av landets anstalter rutiner för hur och var föräldrar tillsammans med spädbarn ska placeras, då det i vissa anstalter finns särskilt avsatta lägenheter, medan det i andra sker i vanliga rum. Det finns heller inga tydliga rutiner vad gäller säkerhetsklassificering i de avdelningar där spädbarn ska vistas, då de kan tillåtas placering i såväl klass 2 som klass 3. Utifrån besluten kan slutsatsen även dras att fängelsemiljön inte är en avgörande omständighet för myndigheterna när det gäller placering av spädbarn tillsammans med sin förälder, trots att det inom anstalterna råder psykisk ohälsa, kriminalitet, otrygghet samt att barnets positiva utveckling kan komma att äventyras.

Ovanstående slutsatser föranleder tanken om att barnets bästa inte beaktas i sin helhet, när det gäller placering av spädbarn i fängelse med sin förälder utifrån 2 kap. 5 § FäL. Besluten kan komma att skifta, beroende på respektive myndighets syn på *barnets bästa*. Den rättsliga bedömningen skiljer sig åt beroende på om myndigheten betraktar *barnets bästa* som en riktlinje/princip eller en regel/lag att följa. Med det sagt kan det vidare konstateras att 2 kap. 5 § FäL i dess nuvarande utformning, är vag och lämnar ett stort tolkningsutrymme i varje enskilt fall, för ett så pass känsligt och allvarligt ämne som barnets tillvaro kan komma att innebära. Slutsatsen kan också sägas bestå i att det i varje enskilt fall inte lämnas en komplett redogörelse för samtliga adekvata aspekter beträffande barnets bästa, så som barnets behov av trygghet, en god fostran, kontinuitet i tillvaron, omvårdnad och såväl fysisk som psykisk hälsa. Med andra ord kan den svenska lagstiftningen vad gäller placering av spädbarn tillsammans med sin förälder i fängelse inte anses vara i förenlighet med barnkonventionen, eftersom *barnets bästa* i sin helhet inte tillvaratas av de tillämpande svenska myndigheterna.

4.1 De lege ferenda

Vad gäller placering av spädbarn i anstalt har bestämmelsen i 2 kap. 5 § FäL kommit att förändras och är sedan år 2011 könsneutral. Det innebär att även en fader har möjligheten att medges rätt att ha sitt spädbarn hos sig om det är förenligt med barnets bästa. Ett rådande faktum är att det till övervägande del är mödrar som medges denna rätt, varför också lagändringen kan tyckas något obsolet. Under arbetets gång har tankar öppnats kring huruvida en lämplig miljö för ett spädbarn beaktas i och med en placering i en anstalt. Det finns redan idag bestämmelser som tar sikte på det och det är som tidigare presenterats 6 kap. 2 a § FB samt 6 kap. 1 § FB.¹⁶⁸ Paragrafen stadgar att risk för övergrepp eller annan psykisk påfrestning talar för att miljön är dålig, likväl som att det talar emot tillvaratagandet av barnets behov, om barnet inte har möjlighet att umgås med båda föräldrarna. I och med vårt konstaterande, det vill säga att myndigheterna inte förmår redogöra för samtliga element inom barnets bästa, menar vi att denna problematik kan komma att lösas genom följande alternativ:

---

¹⁶⁸ Se avsnitt 2.1 *Nationell rätt*.

Ett alternativ är att barnperspektivet skulle kunna stärkas om samtliga element inom barnets bästa tillmäts större vikt, genom att exempelvis Socialstyrelsen utkommer med rekommendationer i vilket framgår att i händelse av barnets placering i fängelse ska samtliga aspekter inom barnets bästa beaktas och i ljuset av detta avgöra huruvida ett barn ska placeras i fängelse med sin mor eller inte.¹⁶⁹ Genom tidigare avgörande har boendemiljön kommit att prövas, men inget fall har kommit att bli prejudicerande i frågan. Så som vi tidigare anmärkt på förefaller det vara en svårighet för de högsta instanserna att meddela prejudikat där frågan om barnets bästa avgörs. Ett förtydligande särskilt beträffande boendemiljö välkomnas av oss, där förslagsvis aspekterna BBIC-triangeln tar sikte på utgör grunden.¹⁷⁰ En svårighet är dock skönjbar vad gäller en lagstadgad bestämmelse kring vad som är att anse som en lämplig eller för den delen optimal boendemiljö för ett litet barn, detta då det finns vissa svårigheter i att generalisera och på liknande sätt skapa en norm för vad som för gemene man ska anse vara korrekt. Redan idag får exempelvis socialsekreterare i landets kommuner göra godtyckliga bedömningar i det enskilda fallet, där då BBIC-triangeln är en central utgångspunkt. Även om det finns svårigheter vad gäller generalisering, så skulle det för vår del vara välkommet om boendemiljön för ett barn utreddes närmare. Som vi har beskrivit i uppsatsen är boendemiljön i fängelset sällan en aspekt som tillmäts stor redogörelse i ett beslut, utan fokus ligger istället på att bedöma föräldrarnas förmåga att kunna tillvarata sitt barns behov.

Ytterligare ett alternativ kan vara att stärka barnperspektivet genom att förändra den nuvarande lagstiftning och låta den fria föräldern ta hand om barnet. Företrädesvis menar vi att den fria föräldern borde ses som en "lämpligare" förälder, eftersom denne person förmår tillgodose barnets behov i en större utsträckning än vad en inlåst förälder kan göra, och därmed är den föräldern bäst lämpad som anknytningspersonen till sitt lilla barn. Inte enbart en lämplig miljö ska vara en avgörande faktor, utan snarare den miljö som bedöms bäst lämpad. Om båda föräldrarna döms till fängelse ska det enligt oss vara möjligt att till exempel barnets farmor, farfar, mormor eller morfar att ta hand om barnet. Finns det ingen vilja hos mor- och farföräldrar att ta hand om barnet tills barnets föräldrar frisläpps, skulle lösningen kunna vara att placera barnet i ett familjehem, i likhet med vårt grannland Norge. Detta eftersom att så länge ett barn befinner sig i Sverige, är det de svenska myndigheterna som bär ansvaret för att barnet inte far illa, i enlighet med barnkonventionen. Norge förbjuder helt medföljande barn till fängelse. Istället har Norge organiserat kriminalvårdsverksamheten på ett särskilt sätt, där vissa fångar kan avtjäna en del av sina straff i icke-fängelseinstitutioner, så som i drogbehandlingsanläggningar. Kvinnor kan därmed som en del av strafftiden, avtjäna sitt straff i speciella *mor och barn-hus utanför fängelset*, där barn är tillåtna.¹⁷¹ Dessa institutioner drivs av andra organisationer och är till för såväl kriminella som icke-kriminella.

---

¹⁶⁹ Jämför t.ex. SOSF 2014:6 *Handläggning av ärenden som gäller barn och unga*.

¹⁷⁰ Se avsnitt 2.3.2 *BBIC*.

¹⁷¹ The Quaker Council for European Affairs, *Women in Prison*, <http://www.qcea.org/wp-content/uploads/2011/04/rprt-wip1-main-en-feb-2007.pdf>, s. 48 ff.

Källförteckning

Offentligt tryck

SÖ 1990:20 – *FN:s konvention om barnets rättigheter.*

Propositioner

Prop. 1979/80:1 – *Om socialtjänsten.*

Prop. 1981/82:168 – *Om vårdnad, umgänge m.m.*

Prop. 1996/97:124 – *Ändring i socialtjänstlagen.*

Prop. 2004/05:176 – *Kriminalvården – en myndighet.*

Prop. 2005/06:99 – *Nya vårdnadsregler.*

Prop. 2009/10:135 – *En ny fängelse- och häkteslagstiftning.*

Statens offentliga utredningar

SOU 1979:63 – *Barnets rätt.*

Myndighetsmaterial

JO-protokoll, Dnr 441-2015, Opcat-inspektion av Kriminalvården, anstalten Sagsjön den 18–19 februari 2015.

JO-protokoll, Dnr 440-2015, Opcat-inspektion av Kriminalvården, anstalten Färingsö, den 3–4 februari 2015.

JO-protokoll, Dnr 1752-2015, Opcat-inspektion av Kriminalvården, anstalten Ystad den 22–23 april 2015.

JO-protokoll, Dnr 2527-2015, Opcat-inspektion av Kriminalvården, anstalten Hinseberg, den 1–4 juni 2015.

Kriminalvården, projektnummer 2010:140, Yourstone, Jenny, Wenander, Diana, Långström, Niklas, *Psykisk hälsa bland fängelsedömda kvinnor i Sverige*, 2014.

Socialstyrelsen, artikelnummer 2006-101-6, *Barn och unga i socialtjänsten – Utredda, planera och följa upp beslutade insatser*, 2006.

Socialstyrelsen, artikelnummer 2015-1-9, *Utreda barn och unga – handbok för socialtjänstens arbete enligt socialtjänstlagen*, 2015.

Socialstyrelsen, artikelnummer 2015-10-7, *Grundbok i BBIC – Barn behov i centrum*, 2015.

Rättsfallsregister

Avgöranden från Högsta förvaltningsdomstolen/Regeringsrätten

RÅ 1993 ref. 102.

Hovrättsavgöranden

Göta hovrätt beslut, 2016-05-26, mål nr T 3136-15.

Göta hovrätt, beslut, 2012-11-09, mål nr T 2152-12.

Hovrätten för övre Norrland, 2014-04-02, mål nr B 86-14.

Tingsrättsavgöranden

Södertörns tingsrätt, dom 2016-02-29, mål B 1760-16.

Kammarrättsavgöranden

Kammarrätten i Göteborg, 2014-02-10, mål nr 507-14.

Doktrin

Dahlberg, Cristina, Forssell, Anne, *BBIC i praktiken – Att knäcka koden*, upplaga 1, Studentlitteratur AB, Lund, 2006.

Edvardsson, Bo, Vahlne Westerhäll, Lotta, *På saklig grund – Utredningsarbete inom socialtjänsten*, upplaga 1, Gleerups Utbildning AB, Malmö, 2014.

Englundh, Elizabeth, *Barnets bästa i främsta rummet – En pedagogisk utmaning*, upplaga 1, Liber, 2009.

Ewerlöf, Göran, Sverne, Tor, Singer, Anna, *Barnets bästa – Om föräldrars och samhällets ansvar*, upplaga 5, Norstedts Juridik AB, Stockholm, 2004.

Holmes, Jeremy, *John Bowlby and attachment theory*, Routledge, London, 1993.

Jareborg, Nils, *Rättsdogmatik som vetenskap*, Svensk Juristtidning, 2004, s. 1-10.

Korling, Fredric, Zamboni, Mauro, *Juridisk metodlära*, upplaga 1, Studentlitteratur AB, Lund 2013.

Lagerberg, Dagmar, Sundelin, Claes, *Risk och prognos i socialt arbete med barn. Forskningsmetoder och resultat*, upplaga 1, Gothia Fortbildning, 2000.

Peczenik, Aleksander, *Vad är rätt? Om demokrati, rättssäkerhet, etik, och juridisk argumentation*, Fritzes Förlag, Stockholm, 1995.

Rejmer, Annika, *Barnperspektiv och barnets bästa i tingsrätts handläggning av vårdnadstvister*, Svensk Juristtidning, 2002, s. 138 – 156.

Saldeen, Åke, *Barn- och föräldrarätt*, upplaga 7, Iustus Förlag, Uppsala, 2013.

Sandgren, Claes, *Vad är rättsvetenskap?* upplaga 1, Jure förlag AB, Stockholm 2009.

Sandin, Bengt, Halldén, Gunilla, *Barnets bästa – En antologi om barndomens innebörder och välfärdens organisering*, upplaga 1, Brutus Östling Bokförlag Symposium AB, Stockholm, 2003.

Schiratzki, Johanna, *Föräldraansvar i välfärdsrätten – Om vårdnad, vårdnadstvister och barnskydd*, upplaga 1, Norstedts Juridik AB, Stockholm, 2013.

Rättsutlåtanden

Åhman, Karin, professor i offentlig rätt vid Uppsala universitet, *Rättsutlåtande om inkorporation av Barnkonventionen*, 2011.

Elektroniska källor

BRÅ, *Kriminalvård – ”Personer dömda till fängelse som intagits i, respektive avgått från, anstalt samt medelbeläggning de senaste tio åren”*,
<https://www.bra.se/brott-och-statistik/kriminalstatistik/kriminalvard.html>, (hämtad 2017-05-09).

Divinyi, Sandra, *Barnen i de svenska fängelserna*, 2016-09-01, Göteborgs-Posten,
<http://www.gp.se/nyheter/sverige/barnen-i-de-svenska-f%C3%A4ngelserna-1.3746256>,
(hämtad 2017-05-09).

JO, *Om Opcat-enheten*, <https://www.jo.se/Opcat/Om-Opcat-enheten/>, (hämtad 2017-05-01).

Kriminalvården, *Arbetsordning för Kriminalvården*,
https://www.kriminalvarden.se/globalassets/om_oss/styrdokument/kriminalvardens-arbetsordning-20170301.pdf, (hämtad 2017-05-09).

Kriminalvården, *Behandlingsprogram*,
<https://www.kriminalvarden.se/behandling-och-varld/behandlingsprogram/>, (hämtad 2017-05-18).

Kriminalvården, *Hitta och kontakta*, https://www.kriminalvarden.se/hitta-och-kontakta/?checked_values=583,598,5433&keyword=, (hämtad 2017-05-01).

Kriminalvården, *Om kriminalvården*, <https://www.kriminalvarden.se/om-kriminalvarden/>, (hämtad 2017-05-09).

Kriminalvården, *Säkerhetsklassificering*, <https://www.kriminalvarden.se/fangelse-frivard-och-hakte/fangelse/sakerhetsklass/>, (hämtad 2017-05-09).

Kriminalvården, *Utbildning*, <https://www.kriminalvarden.se/lattlast/fangelse-for-familj-och-vanner/utbildning/>, (hämtad 2017-05-18).

The Quaker Council for European Affairs, *Women in Prison*, <http://www.qcea.org/wp-content/uploads/2011/04/rprt-wip1-main-en-feb-2007.pdf>, (hämtad 2017-05-20).

1177, *ADHD*, <https://www.1177.se/Kalmar-lan/Fakta-och-rad/Sjukdomar/Adhd/?ar=True>, (hämtad 2017-05-07).

Lagkommentarer

Clevesköld, Lars, Socialtjänstlag (SFS 2001:453), lagkommentar till 1 kap. 2 §, not 6, (20 april 2017, Karnov Internet).

Oldenstedt, Boel, Föräldrabalk (SFS 1949:381), lagkommentar till 6 kap. 2 a §, not 146, (11 maj 2017, Karnov Internet).

Oldenstedt, Boel, Föräldrabalk (SFS 1949:381), lagkommentar till 6 kap. 2 a §, not 148, (11 maj 2017, Karnov Internet).

Oldenstedt, Boel, Föräldrabalk (SFS 1949:381), lagkommentar till 6 kap. 2 a §, not 150, (11 maj 2017, Karnov Internet).

Bilaga 1, del 1 Spädbarn i fängelse

Kriminalvården

Datum

Vårt diarienummer

Namn: [REDACTED]

Anstalten Färingsö

Saken: Tillstånd att ha spädbarn i anstalt

BESLUT

Kriminalvården beslutar att [REDACTED], medges ha sitt spädbarn hos sig under sin verkställighet i anstalten Färingsö.

Tillståndet kan dock återkallas om förhållandena som ligger till grund för beslutet ändras och de nya förhållandena skulle medföra att tillståndet inte skulle ha beviljats vid en ny prövning. Tillståndet kan också återkallas om det framkommer omständigheter som inte var kända för Kriminalvården vid tiden för beslutet och som skulle ha medfört att tillståndet inte beviljades.

BAKGRUND

[REDACTED] avtjänar fängelse 2 år och 6 månader för trolöshet mot huvudman och grovt bokföringsbrott. Tidigaste dag för villkorlig frigivning infaller den [REDACTED]. [REDACTED] har inga tidigare domar till Kriminalvård. Anstalten Färingsö har bedömt risken för återfall i brott som låg bland annat utifrån att [REDACTED] inte har någon dokumenterad antisocial historik, inte förefaller ha ett prokriminellt umgänge, inte har någon dokumenterad aktuell missbruksproblematik och inte har givit uttryck för prokriminella attityder/värderingar.

[REDACTED] har planerat förlossning med kejsarsnitt den [REDACTED]. Hon är för närvarande placerad i anstalten Färingsö i klass 2 men är planerad för förflyttning inom anstalten Färingsö till Björngärdet, klass 3. Björngärdet har öppna rum och tillgång finns till en större gård med gräs och planteringar att vistas fritt i dagtid men kan också innebära minskad tillgång till tillsyn från personal. Inför flytt med barn till avdelningen förs en diskussion med andra intagna om vad det innebär med barn i anstalten. Någon förändring på anstalten som är av betydelse för bedömning i ärendet har inte skett sedan socialnämndens utredning och yttrande som upprättades [REDACTED].

Socialtjänsten i Stockholms stad, Södermalms stadsdelsförvaltning, har den 7 [REDACTED] avgett yttrande i frågan och redovisat ärendet i ett tjänsteutlåtande den [REDACTED]. Stadsdelsförvaltningens utredning har utöver skriftlig formalia kring [REDACTED] samt ett besök på anstalten även baserats på samtal med kriminalvårdsinspektör/ tf anstaltschef [REDACTED], kontaktman och barnombud på anstalten, det väntande barnets far samt [REDACTED].

Av yttrandet framkommer att anstalten Färingsö har erfarenhet av att ta emot kvinnor med barn och har ett upprättat arbete för att barnets intressen skall tillvaratas på bästa sätt samt att anstalten har ett tydligt barnperspektiv utifrån de omständigheter kring att modern skall avtjäna ett fängelsestraff. Socialtjänsten anser att det på anstalten Färingsö bedöms finnas möjligheter för den blivande modern att dra sig tillbaka med sitt barn vid behov samt förutsättningar att kunna tillgodose barnets grundläggande omsorg.

Bilaga 1, del 2 Spädbarn i fängelse

Kriminalvården

2(3)

Datum

Vårt daterummer

Socialtjänstens bedömning är att inget framkommit om [REDACTED] eller det väntade barnets far [REDACTED] som tyder på att de som föräldrar inte har förmåga att själva väl tillgodose sitt väntade barns behov samt att barnet under moderns förväntade tid på anstalt inte kommer att ha utvecklat samma behov av lek och stimulans i det öppna samhället som när barnet blir äldre. Utifrån barnets behov av tillgång till båda sina föräldrar bedömer socialtjänsten att det är till det väntade barnets bästa om barnet bor med sin mor på anstalten då det ger större möjlighet till kontakt med bägge föräldrarna än om barnet bor med sin far.

I den dialog som förts med det väntade barnets föräldrar har båda uttryckt sig positiva till en planering som innebär att barnet vistas med sin mor på anstalten Färingsö. Den tilltänkta fadern uppger han kommer vara så delaktig i barnets liv som det är möjligt och att barnet kan bo hos honom om oro skulle uppstå kring barnets vistelse på anstalten. Socialtjänstens bedömning är att [REDACTED] medges ha sitt barn hos sig under den tid hon avtjänar sitt straff på anstalten Färingsö och att det med hänvisning till barnperspektivet inte föreligger hinder för detta.

Södermalms stadsdelsnämnd har den [REDACTED] ärendet beslutat att avge yttrande enligt 11 § fängelseförordningen (2010:2010) avseende tillstånd för intagen att medges ha sitt spädbarn hos sig. Av beslutet framkommer att Södermalms stadsdelsförvaltning hade redovisat ärendet i ett tjänsteutlåtande från den [REDACTED] och att nämnden ställde sig bakom förvaltningens förslag.

SKÅL FÖR BESLUT

Av Fängelselagen 2 kap 5 § framgår att en intagen får medges att ha sitt spädbarn hos sig, om det kan anses vara till barnets bästa.

Av Fängelseförordningen 11 §, framgår att ett tillstånd för en intagen att ha sitt spädbarn hos sig får endast lämnas efter att yttrande har inhämtats från socialnämnden.

Vid en sammantagen bedömning finner anstalten Färingsö att det med hänsyn till den låga risken för återfall i brott, anstaltens möjligheter att ha uppsikt, anstaltens erfarenhet av barn i anstalt samt mot bakgrund av socialtjänstens och Södermalms stadsdelsnämnds bedömningar i ärendet kan anses vara till barnets bästa om hon har sitt spädbarn hos sig i anstalten.

Bilaga 2 Spädbarn i häkte

BESLUT

Häktet Luleå beviljar [REDACTED] i och [REDACTED] att ha sitt nyfödda barn [REDACTED] hos sig på häktet Luleå.

SKÄL FÖR BESLUTET

Enligt 6 § häktesförordningen får ett tillstånd för en intagen att ha sitt spädbarn hos sig får endast lämnas efter att yttrande har inhämtats från socialnämnden.

Enligt 2 kap 4§ Häkteslagen (2010:611) får en intagen medges att ha sitt spädbarn hos sig, om det kan anses vara till barnets bästa..

Av allmänna råd till 2 kap 4 § HÄL, i Kriminalvårdens föreskrifter och allmänna råd för häkte (FARK Häkte). Fram går det att tillåta en intagen att ha sitt spädbarn hos sig i häkte kan anses vara till barnets bästa t.ex när någon annan lämplig placering av barnet inte hunnit ordnas eller när barnet föds under vistelsen i häkte.

Socialnämnden i [REDACTED] har i sitt yttrande till häktet lämnat följande medgivande att [REDACTED] [REDACTED] kan vistas tillsammans med sina föräldrar [REDACTED] [REDACTED] och [REDACTED] på häktet i Luleå. Utifrån barnets behov utifrån ett anknytningsperspektiv i kombination med att barnet i nuläget utifrån sin ålder inte har behov av mer stimulans än vad föräldrarna kan ge görs bedömningen att barnets bästa är att vara tillsammans med sina föräldrar/en vid häktet i Luleå.

Utifrån ovanstående fattar häktet följande beslut att [REDACTED] [REDACTED] 2 [REDACTED] får bo tillsammans med sina föräldrar [REDACTED] [REDACTED] och [REDACTED] på häktet i Luleå fram till att något annat beslut fattas.

Luleå [REDACTED]

Bilaga 3 Spädbarnets säkerhet

Kriminalvården

BESLUT

Övriga ärenden

Utskriftsdatum

Den intagne

Int nr	Elternamn och förnamn	Personnummer

Beslutande enhet	Beslutsdatum
H Sollentuna	
Beslutets innebörd	
Bifall	
Ärende	
Beslut om: Spädbarn i häktet	
Beslutsmotivering	
BESLUT Kriminalvården beslutar att [REDACTED], [REDACTED] ansökan om att få ha sitt spädbarn hos sig i häktet godkänns.	
BAKGRUND [REDACTED], [REDACTED] har haft häktesförhandling den 27 mars 2015 och beslut av Attunda TR att [REDACTED] ska fortsatt vara frihetsberövad. Socialnämnden har avgett yttrande i frågan. Av yttrandet framgår att socialtjänsten bedömer att det är för spädbarnets bästa att placeras i häktet. Häktets uppfattning är att kriminalvårdens personal inte får ses som en garant för spädbarnets skydd. Ansvaret för spädbarnet åvilar endast föräldern.	
SKÄL FÖR BESLUT Av Häkteslagen 2 kap 4 § framgår att en intagen får medges att ha sitt spädbarn hos sig, om det kan anses vara till barnets bästa. Av Häktesförordningen 6 §, framgår att ett tillstånd för en intagen att ha sitt spädbarn hos sig får endast lämnas efter att yttrande har inhämtats från socialnämnden.	
Vid en sammantagen bedömning finner häktet Sollentuna att det med hänsyn till det yttrande som Socialnämnden lämnat att det för tillfället är lämpligt att förvara spädbarnet i häktet. Bedömning huruvida det fortsatt är lämpligt kommer att omprövas kontinuerligt av häktet. Ändring av beslut kan förekomma om sådana skäl föreligger eller om förutsättningarna förändras.	

Bilaga 4 En god anknytningsperson

<p>Ärende Beslut om: Medföra barn i anstalt</p>
<p>Beskrivning BESLUT Kriminalvården anstalten Hinseberg meddelar tillstånd för [REDACTED] att medföra spädbarn i anstalten Hinseberg, dock längst till och med den [REDACTED].</p> <p>Beslutet gäller under förutsättning att [REDACTED] är placerad i anstalten Hinseberg och att inga omständigheter uppstår som kan föranleda ändring av beslutet.</p> <p>BAKGRUND [REDACTED] ankom anstalten Hinseberg den [REDACTED] och var vid ankomsten gravid och födde den [REDACTED] en son.</p> <p>Anstalten har inför förlossningen haft kontakt med socialtjänsten i Lindesberg kommun som inkommit med ett yttrande. I yttrandet framgår att socialtjänsten i Lindesbergs kommun gör bedömningen att även om anstaltsmiljö inte är en lämplig miljö för ett spädbarn att vistas i så är barnet i behov av att knyta an till sin förälder vilket får anses primärt. En separation mellan modern och barnet anses inte vara till barnets bästa. [REDACTED] har ett utvisningsbesked, vilket innebär att barnet kommer att utvisas tillsammans med henne. <u>Anknytningen mellan modern och hennes barn och att barnets trygghet finns hos modern kommer vara av stor betydelse för barnets hälsa och känslomässiga utveckling i samband att de måste lämna Sverige.</u> Socialtjänsten i Lindesbergs kommun bedömer att det i nuläget inte föreligger några hinder att [REDACTED] har omsorgen om sitt barn under den tid som hon kommer att avtjäna sitt straff på anstalten Hinseberg.</p> <p>Anstalten Hinseberg och socialtjänsten i Lindesbergs kommun har överenskommit om fortsatt kontakt efter förlossningen.</p> <p>SKÄL FÖR BESLUT Av 2 kap 5 § Fängelselag (2010:610), FÅL, framgår att en intagen får medges att ha sitt spädbarn hos sig, om det kan anses vara till barnets bästa.</p>

Bilaga 5 Orosanmälan till socialtjänsten

Kriminalvården

1(1)

Delans

Vårt daterum

Information till häktad/intagen som har eller kan komma att ha sitt barn med sig i anstalt/häkte.

Att ha sitt barn med sig i anstalten eller häktet kan vara omtumlande och tidvis påfrestande för modern. I denna skrift har vi försökt samla information som du bör känna till och som kan underlätta vistelsen i anstalt/häkte.

Inför att anstalten/häktet beslutar godkänna att ditt barn vistas med dig i anstalten/häktet inhämtas ett yttrande från Socialtjänsten. Anstalten/häktet meddelar sedermera Barnavårdscentralen (BVC) samt Socialtjänsten om att du har eller kan komma att ha ditt barn med dig i anstalten/häktet.

Några saker som är viktiga att känna till:

- Du ansvarar personligen för omvårdnaden om ditt barn. Socialtjänsten är den myndighet som närmast granskar barnets omhändertagande. Anstalten/häktet har ett nära samarbete med Socialtjänsten. Anstalten/häktet har också en skyldighet att anmäla till Socialtjänsten eventuella misstankar eller signaler om att ditt barn får illa.
- Du placeras företrädesvis i ett större bostadsrum med egen toalett där det finns plats för spjällsäng och annat som kan behövas. Anstalten/häktet tillhandahåller barnmat, böjor, leksaker och viss receptfri barnmedicin. Du måste dock själv ha framförhållning och prata med avdelningspersonalen om just ditt barns behov.
- Barnavårdscentralen (BVC) kallar dig och ditt barn på regelbundna kontroller. Du ansvarar själv för kontakten med BVC. Du har möjlighet att ringa BVC, företrädesvis via det så kallade INTIK-systemet. Om BVC bedömer att du och barnet bör besöka dem personligen så meddelar de anstalten/häktet om detta och en resa planeras.
- Anstalten/häktet har fyra särskilt utsedda vårdare, så kallade barnombud som kan hjälpa dig med stöd och råd runt omhändertagandet av ditt barn.

Vi vill på detta sätt även försäkra oss om att du tagit del av och förstått ovanstående information.

Bilaga 6, del 1 Standardiserade mallar

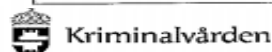

BESLUT
Övriga ärenden
Utskriftsdatum

Den intagne

Int nr	Ehemann och förnamn	Personnummer
--------	---------------------	--------------

Beslutande enhet A Sagsjön	Beslutsdatum
Beslutets innebörd Bifall	
Ärende Beslut om: Medföljande barn i anstalt	
Beslutsmotivering BESLUT Bifall	
BAKGRUND ansöker om att få ha sitt minderåriga barn, med sig på anstalten under pågående verkställighet.	
Beslut från Lunds kommun, utredningsenheten barn och unga, har inkommit. Av beslutet framgår det att för bästa anses det lämpligt att han får vara med sin mamma under tiden som hon ska avtjäna sitt straff.	
SKÄL FÖR BESLUTET Gällande bestämmelser I Fängelselagen (2010:610) 2 kap 5 § går det att läsa att en intagen får medges att ha sitt spädbarn hos sig, om det kan anses vara till barnets bästa.	
BEDÖMNING Genom företagen utredning gör anstalten Sagsjön bedömningen att det inte föreligger något hinder för att ha sitt barn med sig under pågående verkställighet.	
Detta beslut gäller anstalten Sagsjön. Tillståndet kan återkallas om förhållandena, som ligger till grund för beslutet, ändras och de nya förhållandena skulle medföra att tillståndet inte skulle ha beviljats vid en ny prövning. Tillståndet kan också återkallas om det framkommer omständigheter, som inte var kända för Kriminalvården vid tiden för beslutet och som skulle ha medfört att tillståndet inte beviljades.	

BESLUT
Övriga ärenden
Utskriftsdatum

14

Den intagne

Int nr	Ehemann och förnamn	Personnummer
--------	---------------------	--------------

Beslutande enhet A Sagsjön	Beslutsdatum
Beslutets innebörd Bifall	
Ärende Beslut om: Medföljande barn på anstalt.	
Beslutsmotivering BESLUT Bifall	
BAKGRUND ansöker om att få ha sitt minderåriga barn, med sig på anstalten under pågående verkställighet.	
Beslut från Sala kommun, vård- och omsorgsförvaltningen, har inkommit och delgivits Lindgren den . Av beslutet framgår det att att får vistats med sin mamma på anstalten under nuvarande förhållanden.	
SKÄL FÖR BESLUTET Gällande bestämmelser I Fängelselagen (2010:610) 2 kap 5 § går det att läsa att en intagen får medges att ha sitt spädbarn hos sig, om det kan anses vara till barnets bästa.	
BEDÖMNING Genom företagen utredning gör anstalten Sagsjön bedömningen att det inte föreligger något hinder för att ha sitt barn med sig under pågående verkställighet.	
Detta beslut gäller anstalten Sagsjön. Tillståndet kan återkallas om förhållandena, som ligger till grund för beslutet, ändras och de nya förhållandena skulle medföra att tillståndet inte skulle ha beviljats vid en ny prövning. Tillståndet kan också återkallas om det framkommer omständigheter, som inte var kända för Kriminalvården vid tiden för beslutet och som skulle ha medfört att tillståndet inte beviljades.	

Bilaga 6, del 2 Standardiserade mallar

Kriminalvården

BESLUT
Övriga ärenden
Utskriftsdatum

1(2)

Den intagne

Int nr	Efternamn och förnamn	Personnummer
[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]

Beslutande enhet	Beslutsdatum
A Sagsjön	[REDACTED]
Beslutets innebörd	
Bifall	
Ärende	
Beslut om: Medföljande barn	
Beslutsmotivering	
BAKGRUND	
[REDACTED] ansöker om att få ha sitt minderåriga barn, [REDACTED], med sig på anstalten under pågående verkställighet.	
Intyg från socialförvaltningen i Kristinehamns kommun har inkommit den [REDACTED]. Av yttrandet framgår det att socialförvaltningen gör bedömningen att det inte föreligger något hinder för [REDACTED] att vara med sin mamma på anstalten.	
SKÄL FÖR BESLUTET	
Gällande bestämmelser. I Fängelselagen (2010:610) 2 kap 5 § går det att läsa att en intagen får medges att ha sitt spädbarn hos sig, om det kan anses vara till barnets bästa.	
BEDÖMNING	
Genom företagen utredning gör anstalten Sagsjön bedömningen att det inte föreligger något hinder för [REDACTED] att ha sitt barn med sig under pågående verkställighet.	
Detta beslut gäller anstalten Sagsjön. Tillståndet kan återkallas om förhållandena, som ligger till grund för beslutet, ändras och de nya förhållandena skulle medföra att tillståndet inte skulle ha beviljats vid en ny prövning. Tillståndet kan också återkallas om det framkommer omständigheter, som inte var kända för Kriminalvården vid tiden för beslutet och som skulle ha medfört att tillståndet inte beviljades.	

Bilaga 7 Redogörelse för barnets bästa

Beslutets innebörd
Bifall
Ärende
Beslut om: Barn i anstalt
Beslutsmotivering
BESLUT Kriminalvården anstalten Hinseberg meddelar tillstånd för [REDACTED] att medföra spädbarn i anstalten Hinseberg, dock längst till och med [REDACTED]. Beslutet gäller under förutsättning att [REDACTED] är placerad i anstalten Hinseberg och att inga omständigheter uppstår som kan föranleda ändring av beslutet. BAKGRUND [REDACTED] ankom anstalten Hinseberg den [REDACTED]. [REDACTED] var gravid vid ankomst och födde en dotter den [REDACTED]. Socialförvaltningen i Lindesbergs kommun besökte anstalten och träffade [REDACTED]. Yttrade av socialtjänsten har ankommit anstalten där det framgår att de inte har något att erinra mot att anstalten beviljar [REDACTED] tillstånd att ha sitt barn i anstalt. Utredningen innehåller en bedömning om barnets vistelse. I utredningen har framkommit att socialtjänsten anser att det finns vissa begränsningar i möjligheten att anpassa miljön för barn vad gäller säkerhet och aktiviteter. Det framgår även att anstaltsmiljön gör att barn får begränsade möjligheter till rörelse och sociala kontakter. Socialtjänsten bedömer att [REDACTED] dotter kan vistas i anstalten tillsammans med sin mor. Socialtjänsten är medveten om att ett ärende om överföring av verkställigheten till [REDACTED] är initerat och att [REDACTED] inväntar svar från [REDACTED]. [REDACTED] har haft sin dotter i anstalten i en månad och det framgår inget anmärkningsvärt om [REDACTED] föräldrarförmåga. SKÄL FÖR BESLUT Av 2 kap 5 § Fängelselag (2010:610), FÅL, framgår att en intagen får medges att ha sitt spädbarn hos sig, om det kan anses vara till barnets bästa. Av allmänna råd till 2 kap 5 § FÅL i Kriminalvårdens föreskrifter och allmänna råd för fängelse FÅK Fångelse framgår bl. a. att med spädbarn avses ett barn under de allra första levnadsåren samt att tillåta en intagen att ha sitt spädbarn hos sig i anstalt kan anses vara till barnets bästa t.ex när den intagnes återstående verkställighetstid är kort och det inte finns någon lämpligare placering för barnet.

Av 11 § Fängelseförordning (2010:2010) FÅF, framgår att ett tillstånd för en intagen att ha sitt spädbarn hos sig får endast lämnas efter att yttrande har inhämtats från socialnämnden.

Kriminalvården anstalten Hinseberg gör följande bedömning.

Utredningen visar att Socialförvaltningen, Lindesbergs kommun inte har något att invända mot att [REDACTED] dotter vistas i anstalten. Anstalten gör också den bedömningen att det är till barnets bästa att vara placerad hos sin mor i anstalten och att [REDACTED] bedöms kunna ta ansvar för dottern. Med hänvisning till att det finns begränsade möjligheter till att ta hänsyn till dotterns behov av skydd samt att när dottern blir äldre ökar behovet av stimulans bedömer anstalten att nytt beslut behöver tas om överföring till [REDACTED] inte sker före den [REDACTED] då dottern är sex månader. Anstalten tillåter därmed att [REDACTED] har sitt barn hos sig i anstalten Hinseberg till och med den [REDACTED] med det förbehållet att det inte uppstår omständigheter som kan föranleda ändring.